

slovenské dotyky

ročník XVI číslo 2 február 2011

cena: 18 Kč/0,6 €

Kollárovske talenty

(str. 5)

Výročie Ondreja Nepelu

(str. 8 - 9)

Čomu sa smeje Juraj Herz

(str. 11)

Tolstojec

P. J. Kern (str. 24)

Alžbeta Bartošová

Pražská nádej z Púchova

MAGAZÍN SLOVÁKOV V ČR • ČESKO-SLOVENSKÉ VZŤAHY • KULTÚRA A SPOLOČNOSŤ

Statutární město České Budějovice pořádá

dny

slovenské kultury

18.-27.
února
2011

v Českých Budějovicích

pod záštitou
velvyslance SR v ČR, J. E. Petra Brňa
velvyslance ČR v SR, J. E. Jakuba Karfíka
s podporou Ministerstva kultury ČR a SR,
ve spolupráci se Slovenským institutem
a Slovensko-českým klubem Praha

18. února

**16.00 - Zahájení Dnů slovenské kultury - vernisáž
Radniční výstavní síň - Recykus** - výstava Jozefa Fuggera, Jána Čermáka, Gabriela Bartoša a Erika Gallu, prezentující jejich pohled na zhodnocení odpadových materiálů
17.00 - Jihočeské muzeum a D+Gallery & AD 71 - Čas v súvislostiach
Oleje Kataríny Alexyové-Fígerové a sochy Milana Lukáče - vernisáž

19. února

16.00 - Galerie Watzko - ILUSTRACE Alexandry Švolíkové, vernisáž
19.00 - Loutkohra JČD, Hradební 18 - Umri, skap a zdochni.!!!
pánský duševní striptýz nejen pro dámy v podání Divadla SKRAT Bratislava

21. února

19.30 - K Metropol - Peter Nagy a skupina Indigo - koncert stálice slovenské hudby
20.00 - k. c. Bazilika - Ingmar Bergman - Persona
pohybové moderní divadlo

22. února

17.00 - Galerie Nahoře - Slovensko - fotografie Borise Németha, vernisáž
18.00 - Hotel Budweis - Slovenské dědictví UNESCO - fotografie, projekt pod záštitou České komise pro UNESCO - vernisáž
20.00 Restaurant modrý dveře - Zuzana Suchánková, slovenská bluesová zpěvačka

23. února

8.30, 11.00, 17.30 - Kino Kotva - Nickyho rodina - dokument Matěje Mináče o dosud nezveřejněných faktech a svědectvích o akci Nicholase Wintona
9.00, 11.00, 13.00 - Hotel Budweis - Expediční kamera a prezentace Slovenska jako krajiny, které rozumíte
Hotel Budweis - Celodenní prezentace Slovenska, informace a propagační materiály o Slovensku, ukázky výroby panenek ze šustů, folklórní skupina Vitali Virtúzi z Liptova
15.00 - VŠERS - Setkání zástupců slovenských vysokých škol na akademické půdě
17.00 - Hotel Budweis - Haluškové preteky - kulinářské soutěžení ve vaření halušek s hostem Máriou Katusovou - lidovou umělkyní a lidovou muzikou Vitali Virtúzi z Liptova
18.00 - k. c. Bazilika - Judita Csádlarová - Fotografie - vernisáž k realizaci v rámci cyklu výstav Rok žen v Galerii Bazilika
20.00 - k. c. Bazilika - Marián Varga a Collegium Musicum - koncert slovenské legendy art rocku

24. února

8.30, 10.30 - Kino Kotva - Nickyho rodina - dokument Matěje Mináče o dosud nezveřejněných faktech a svědectvích o akci Nicholase Wintona
17.00 - Life is Dream (restaurace) - Setkání spisovatelů - Michal Hvorecký a Jihočeská obec spisovatelů u tvůrčího stolu

25. února

9.00, 10.15 - k. k. Horká vana, Česká 7 - Rozprávajme si rozprávku
česko-slovenské pohádkové představení pro děti
19.00 - k. k. Horká vana - Šarvanci - cimbálový večer

26. února

20.00 - DK Metropol - Radniční bál
Hraje orchestr Josefa Hlavsy, hlavní hosté – Dominika Stará a Ben Cristovao, cimbálová muzika Romano Stilo, bubenická show, Swing Trio Avalon, artistická skupina Revmatic, The Be(a)st Cheerleaders - živá pyramida, biketrialová show, fotoateliér, diskotéka

27. února

19.00 - Malá scéna DK Metropol - Szidi Tobias - koncertní večer slovenského a českého šansonu

VÝSTAVY

3. 2. - 31. 3. - k. c. Bazilika - Judita Csádlarová - fotografie
19. 2. - 1. 3. - Radniční výstavní síň - Recykus - výstava 4 slovenských výtvarníků
19. 2. - 4. 3. - Jihočeské muzeum, D+Gallery & AD 71 - Čas v súvislostiach - oleje Kataríny Alexyové-Fígerové a sochy Milana Lukáče
20. 2. - 20. 3. - Galerie Watzko - ILUSTRACE Alexandry Švolíkové
23. 2. - 27. 3. - Galerie Nahoře - Slovensko - fotografie B. Németha
23. 2. - 22. 3. - Hotel Budweis - Slovenské dědictví UNESCO - fotografie

DNY SLOVENSKÉ KUCHYNĚ

21. - 25. 2. Life is Dream - polední menu
21. - 26. 2. Hotel Malý pivovar
21. - 27. 2. Masné krámy: 24. a 25. 2. cimbálová muzika Lipa
23. - 25. 2. Grand Hotel Zvon
23. - 26. 2. Hotel Budweis: 23 a 24. 2. lidová muzika Vitali Virtúzi z Liptova

ČESKÝ ROZHLAS

po - so 5.00 - 17.00 Fontána - odpolední proud slova a hudby
19. 2. a 26. 2. - 15.30 Kulturní revue - ohlasy Dnů slovenské kultu
26. 2. - 8.30 Host U Tří Lvů - setkání se slovenskou osobností

Spolupořadatelé:

Slovenský institut v Praze, Slovensko-český klub Praha, Vysoká škola evropských a regionálních studií, Klub slovenských dotyků Č. Budějovice, Svetové združenie Slovákov v zahraničí, D+Gallery & AD 71 s.r.o., SACR - slovenská agentura pro cestovní ruch Zahraniční zastoupení v ČR, MEDIA IN - dílna nezávislé publicistiky a dokumentaristiky, Jihočeské divadlo, k. c. Bazilika, Jihočeské muzeum, VETERAN GARAGE Roděj & Ambrož, Obec jihočeských spisovatelů, Hotel Malý pivovar, Grand Hotel Zvon, Hotel Budweis, Masné krámy

Mediální partneři:

Český rozhlas České Budějovice, Český internet, časopis Slovenské dotyky, časopis Korene, internetový deník Slovacivosvete.sk

Nový rok a dvanásť mesiačikov

Nad'a Vokušová

Čas neuveriteľne letí. Akoby to bolo včera, čo sme nasilu držali zátku od šampanského, aby nebola rýchlejšia ako ručičky hodín, prekračujúcich hranicu starého roka. Čas naozaj neuveriteľne letí, a preto stíhame až v týchto februárových dňoch to povestné symbolické ohliadnutie sa dozadu, za už nenávratným rokom minulým a vyčkávaný pohľad na tento rok. Začiatok každého roka je pre neziskové organizácie priveľmi náročný - robia sa všetky vyúčtovania, všetky granty, uzatvárajú sa zmluvy,

ILUSTRÁCIA: LADISLAV HOJNÝ

plánuje sa. Aspoň na chvíľku sa v tomto trysku zastavme a pozrime sa, čo sa nám, s nemalým vašim príspevom, podarilo vlni dosiahnuť. Verte, že toho nebolo málo a nás to nielen teší, ale i zaväzuje práve do tohto roku nového.

V prvom rade treba povedať, že sme udržali pravidelné vychádzanie časopisu Slovenské dotyky, čo sa nepodarilo ani jedinému slovenskému menšinovému periodiku v Českej republike. Horšie to bolo s literárnym štvrťročníkom Zrkadlenie / Zrcadlení, ktorý na minulý rok nedostal ani korunu dotácie, tak z českého Ministerstva kultúry, ako ani zo Slovenska. Napriek tomu sa nám podarilo vydať aspoň dve dvojčísla, aby sme neprerušili periodicitu tohto naozaj kvalitného časopisu, mapujúceho literárne česko-slovenské vzťahy. Ďalším, myslím si, veľmi výrazným krokom smerom k skvalitneniu našej činnosti, je otvorenie Slovensko-českého ART klubu v Holešovičiach, ktorý sa zároveň stáva akýmsi komorným priestorom ČeskoSlovenskej scény. Už sme v ňom realizovali tri večery, ktoré mali nezabudnuteľnú atmosféru i vďaka takým hosťom, akými boli napríklad režisér Juraj Herz či spevák Pavol Hammel a ďalší. Útulná atmosféra tohto priestoru je vskutku očarujúca, zvlášť, keď je podčiarknutá

slovenským výtvarným umením, vynikajúcimi slovenskými vínami a inými pochutinami - zhodli sa na tom napokon všetci jeho návštevníci.

Minulý rok sme opäť pokrstili niekoľko pekných kníh, v spolupráci s D+Gallery sme pripravili viacero výstav slovenských výtvarných umelcov, spolu s ČeskoSlovenskou scénou zasa predstavenie Prečo sa máme rozieť k storočnici narodenia skladateľa Dušana Pálku, pracovali sme na príprave slovenskej škôlky v Prahe i na aktivitách Priateľského európskeho centra proti vyhánaniu, začali sme sa podieľať spolu so Student Zone Prague na veľkých hudobných produkciách pre mladých ľudí v prestížnych pražských kluboch SaSaZu, Radost FX a iných. Boli i výročia, pochopiteľne. Napríklad, sto rokov od úmrtia L. N. Tolstého a 10. výročie zrodu ČeskoSlovenskej scény, ktoré sme dôstojne oslávili v pražskej Viole s významnými hosťami, medzi ktorými zažiarili Jiří Suchý a Jitka Molavcová. Nesmiem zabudnúť ešte na jeden veľký projekt, akým bolo, i naďalej bude, pravidelné vysielanie na rádiu Ethno - relácia pod názvom Rozumiete správne po slovensky?, ktorú chceme tento rok doplniť aj o aktivitu smerom k výučbe slovenčiny malých detí na internete. Rozbehli sme veľmi obľúbený seriál Čomu sa smejem ja. Vystriedalo sa v ňom veľa významných slovenských umelcov, ktorí sa s divákmi podelili o svoj zmysel pre humor, a obľúbených humoristických autorov. Pripravili sme tiež už šiesty ročník literárnej súťaže Jána Kollára... Pokračovať by som mohla ešte dlho, ale úvodník má predsa len obmedzený priestor.

V tomto roku budeme pokračovať už v pätnásťročnom festivale Dni slovenskej kultúry v českých mestách i v dlhoročných Salónoch (nielen) v Nostickom paláci, v Živej dielni slovenských spisovateľov a pripravujeme aj cyklus Kvarteto, v rámci ktorého predstavíme spisovateľov, ktorí sa v tomto roku dožijú (a niektorí aj nedožili) významného životného jubilea. Samozrejme, chystáme sa na vydanie nových kníh - za všetky budem menovať publikáciu príhovorov a rozhovorov z čias pôsobenia Ladislava Balleka v Prahe s pracovným názvom Kaplnka, Vltava, Trója a iné (sedem rokom veľvyslanca) a akýsi súhrn publicistiky historika Vojtecha Čelka, ktorého pozná vari každý, kto sa pohybuje v pražskom slovenskom diani. Nuž a z nedostatku priestoru spomeniem už len 15. výročie Slovensko-českého klubu, ktoré sa stane svojím spôsobom manifestom našej činnosti a najmä pripomenutím ľudí, ktorí s nami za tie roky úzko spolupracovali. Máme toho v myšliach a na srdciach ešte veľa, ale väčšina akcií pochopiteľne závisí od finančných prostriedkov, ktoré získame, ktoré nám vlády

oboch krajín pridelia. Verme, že tých dvanásť mesiačikov, ktoré sú teoreticky ešte pred nami, a ktoré nám tak sugestívne k úvodníku nakreslil náš spolupracovník, výtvarník Ladislav Hojný, nám nadelia všetko potrebné na užitočné aktivity pre Slovákov žijúcich v Česku, ale aj pre Čechov, ktorí s nami sympatizujú...

VOLEBNÝ KÓDEX - ÁNO, ALE...

Volebný kódex je bližšie, voľby cez internet však priveľmi nie. Tak by sa asi dali zhrnúť výsledky prvého zasadnutia komisie, ktorú na prípravu kódexu zriadilo ministerstvo vnútra. V sedemčlennej komisii sú zástupcovia strán, ministerstva, odbornej verejnosti i autor tohto článku ako predseda Svetového združenia Slovákov v zahraničí.

Volebný kódex, zjednocujúci úpravu pre všetky druhy volieb a referenda, by mal byť pripravený tak, aby ho parlament mohol schváliť najneskôr začiatkom roka 2012. O potrebe zosúladenia volebných zákonov sa diskutuje už desať rokov, ale reálna práca na príprave kódexu sa začína až teraz. Jeho prvá verzia by mala byť hotová už do leta 2011, aby vznikol dostatočne široký priestor pre diskusiu všetkých parlamentných strán.

Voľby majú byť jednoduchšie a zrozumiteľnejšie pre voličov, aby boli jednotné úpravy hlasovacích lístkov, aby voliči dostávali pri všetkých voľbách zoznam kandidátov. Odstráni sa moratórium, nanajvýš s výnimkou dňa volieb. Komisia sa zatiaľ zhoduje aj na tom, že by bolo vhodné zjednotiť termíny komunálnych a regionálnych volieb, diskutuje sa aj o možnosti zjednotiť aj termín eurovoľieb a volieb prezidenta, samozrejme s vedomím toho, že ak by bol úrad prezidenta uprázdnený predčasne, termíny sa rozídu.

Zhoda je na potrebe vytvoriť stálu volebnú komisiu pre všetky typy volieb. Tá bude dohliadať nielen na rešpektovanie volebných pravidiel, ale zrejme aj na financovanie politických strán a kampaní, ak to nebude robiť Najvyšší kontrolný úrad. Bude tiež zavedený samostatný trestný čin kupovania hlasov.

Čo sa týka možnosti voľby cez internet, v kódexe by mala byť len odvolávka na samostatnú úpravu. Tá by mala vyriešiť aspekty bezpečnosti a anonymity voľby, ako aj obavy z ulahčenia kupovania hlasov. Svetové združenie v tejto súvislosti dôrazne pripomenulo, že umožnenie volieb cez internet je súčasťou programového vyhlásenia vlády, a to prakticky jedinou, týkajúcou sa explicitne Slovákov v zahraničí. Prišlo aj s prelomovým návrhom, testovať tieto voľby zatiaľ práve len zo zahraničia, čo sa na zasadnutí komisie javilo ako prijateľný kompromis. Každopádne nás v tomto smere čaká ešte neľahká cesta a času do ďalších volieb zasa nie je toľko...

Vladimír Skalský

Za mrežami najviac Čechov

Za mrežami sa v slovenských ústavoch na výkon väzby a na výkon trestu odňatia slobody nachádza 200 cudzincov. Medzi nimi je 98 právoplatne odsúdených a 102 obvinených. Za mrežami sa na Slovensku nachádzalo k 10. januáru tohto roku najviac - až 44 občanov - Českej republiky. Za nimi nasledovalo 28 Vietnamcov a 25 občanov Ukrajiny. V ústavoch sa nachádzalo aj 12 Bulharov. O štatistike Zboru väzenskej a justičnej stráže informoval hovorca Ministerstva spravodlivosti SR Peter Bubla. Okrem spomenutých sa za mrežami na Slovensku nachádzajú napríklad aj obyvatelia Afganistanu, Nigérie, Maroka a Sýrie.

Málo Rómov v parlamente

Slovenská republika by mala prijať komplexnejšie právne predpisy o používaní menšinových jazykov s cieľom zabezpečiť primeranú rovnováhu medzi propagáciou štátneho jazyka a právom menšín používať svoj jazyk. Ďalšie

opatrenia by mala Bratislava prijať s cieľom zabrániť etnickej diskriminácii najmä vo vzťahu k Rómom. Slovensko by sa malo tiež usilovať o odstránenie segregácie Rómov v oblasti vzdelávania. Toto sú hlavné odporúčania tretieho stanoviska k Slovenskej republike, ktoré zverejnil Poradný výbor pre Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín v Rade Európy. Podľa poradného výboru v posledných rokoch vypracovali slovenské úrady ďalšie právne predpisy na ochranu národnostných menšín, napríklad novelizáciu antidiskriminačného zákona, ktorá ponúka právny podklad na ochranu proti diskriminácii. Výbor tiež oceňuje prerozdelenie podpory organizáciám národnostných menšín na zachovanie a rozvoj ich kultúry. Postup pri rozdeľovaní finančných prostriedkov sa však musí zlepšiť. Na boj proti neznášanlivosti na základe etnického pôvodu treba podľa výboru prijať prísnejšie opatrenia. Zákon o štátnom jazyku, ktorý bol novelizovaný s cieľom posilniť používanie slovenského jazyka, by mal podľa výboru RE nájsť primeranú rovnováhu medzi legitímnou podporou štátneho jazyka

a právom národnostných menšín využívať ich jazyk v súkromnom a verejnom živote. Výbor RE zaznamenal zlepšenie v oblasti vzdelávania v menšinových jazykoch, najmä pri tvorbe učebníc v týchto jazykoch. Zdá sa však, že záujem o výučbu v menšinových jazykoch klesá, napríklad v bulharskom, chorvátskom, nemeckom, rusínskom, poľskom či ukrajinskom jazyku. Výbor na záver konštatuje, že príslušníci národnostných menšín sú na Slovensku vo všeobecnosti dobre zastúpení vo volených orgánoch, predovšetkým na lokálnej úrovni. Napriek tomu však upozorňuje, že zastúpenie Rómov v parlamente je veľmi nízke. Zamestnávanie príslušníkov národnostných menšín vo verejnej správe a iných verejných orgánoch je limitované a treba ho zvýšiť.

Víza spoločne

Slovensko pripravuje dohody s ďalšími piatimi krajinami na zastupovanie sa pri vydávaní víz. Pôjde o Českú republiku, Litvu, Lotyšsko, Estónsko a Nemecko. Praha bude zastupovať SR v Afganistane, v Pakistane, v Ghane,

v Mongolsku a na Filipínach. Litva v Gruzínsku a naopak Bratislava Litvu na generálnom konzuláte v Šanghaji. Lotyšsko bude vydávať víza v Azerbajdžane, SR zase v Rumunsku, Mexiku a Južnej Kórei. Slovensko bude zastupovať Estónsko v Líbyi a Nemecko Bratislavu v Kambodži. Ministerstvo zahraničných vecí bude hľadať ďalšie možnosti zastupovania v štátoch, kde SR nemá svoj zastupiteľský úrad, ako napríklad v krajinách Južnej Ameriky a Afriky. V súčasnosti sú podobné dohody podpísané s Maďarskom, Rakúskom a Slovinskom. Zatiaľ sa v praxi uplatňuje iba zmluva s Budapešťou, ktorá vydáva víza v Albánsku, Moldavsku a Saudskej Arábii. Maďarská strana opačnú službu nepožadovala, keďže má svoje efektívne zastupiteľské úrady všade tam, kde sú aj slovenské. S Viedňou, ktorá bude zastupovať SR v Libanone a Jordánsku, sa v týchto dňoch rokujú o vykonávacom protokole. V štádiu finalizácie je tiež vykonávací protokol k dohode so Slovinskom. To bude vydávať víza v Čiernej Hore, Slovensko, naopak v Rumunsku, na Cypre a na generálnom konzuláte v Užhorode.

... rozum zostáva stáť

Z januárového zápisníka Ďurka Pražiaka

Začal sa nový rok a hneď skraja sa Slovákom zatmelo pred očami. Mesiac v novoluní takmer prekryl Slnko a vrhol na Slovensko tieň. „Fantázia bude pracovať,“ písal o tej udalosti môj ilustrovaný lunárny kalendár, „fabulácie môžu nabrat' obrovské rozmery“. A tak sa veru aj stalo. Strana Smer nelenila a v lunárnom tieni ihneď sformovala tieňovú vládu, traja mladí podnikavci z východného Slovenska sa zase vybrali kradnúť naftu a benzín z nádrží za pomoci vývrtky na víno a v Prešove vyhlásili vojnu imelu. Zelený parazit tam uderil na celé mesto z Lesika delostrelcov, napadol verejnú zeleň, dokonca aj v ulici Obrancov mieru. Hynú stromy a ľudia, ako hlásia v jednom kuse zhrozené mladé reportérky rôznych akčných televízií, sú v šoku a strachu, radšej sa doma na noc zamykajú a na fikusy hádžu ochranné maskovacie siete. Bude to beh na dlhú trať, hovoria o vojne proti imelu ustaraní veliteľia na prešovskej radnici.

Aj slovenské zamini zapracovalo beh do svojich strategických plánov. Namiesto inde bežnej diplomacie delových člnov zaviedlo diplomáciu bežekých tretier. Náruživý maratónec na čele ministerstva bol v januári vybehať až vo Fínsku pomoc pre Slovensko vo vzdelávaní a inováciách. A ako tak so svojim fínskym náprotivkom, tiež maratóncom, šepkali po Helsinkách a prerývane rokovali o všetkom možnom, slovenský minister (a bývalý predseda vlády!), zrejme pod vplyvom vyplavených bežekých endorfínov, povedal šokujúcu vec: „Euro nie je chybou, problém sme my, politici!“ Krídel' sponených, krivkajúcich novinárov, snažiacich sa držať s dvoma politickými maratóncami krok, sa na tie slová neveriacky zastavil a vzápätí ihneď rozprchol, aby stihol uzávierky. „Viac zodpovednosti, menej populizmu!“

kríchal za nimi ešte behom očividne úplne rozbláznený až roztatárený slovenský minister. Následky na seba nenechali čakať: Ešte v ten večer renomované európske rejtigové agentúry znížili hodnotenie slovenských politikov na rekordné -F-F+G.

Šport pekne zbližil aj slovenského prezidenta s maďarským. Servus, Ivan!, Servus Pál!, potykali si v Grasalkovičovom paláci, lebo slovenský je vyhláseným význačcom motorizmu - jazdí do vrchu i z vrchu - a maďarský má doma zase olympijské medaily za šerm a ženu gymnastku. Áno, šport ľudí zbližuje. I preto šiesti novovymenovaní slovenskí veľvyslanci museli pred obdržaním poverovacích listín z rúk prezidenta preukázať športového ducha a preplávať štrkovecké jazero, čiastočne ešte pokryté kryhami. Prezident, ktorý v ovčom kožuchu z brehu osobne kontroloval kondíciu slovenskej diplomacie, povedal doslova: „Je dobrá.“ A širšie rozvinul myšlienku okolo starého slovenského diplomatického príslovia: Rujný pes máva otrhané uši.

Riaditeľ slovenského Sexy rádia vyhlásil, že kapely Desmod a No Name sú hanbou slovenskej hudby, načo Vladimír Mečiar okamžite kontroval, že Slota je hanbou slovenskej politiky. Otázka znie: Čo majú tieto dva výroky spoločné? Správne odpovede posielajte čo najskôr tam, kde ich treba ako soli. Vyžrebovaní traja výhercovia si budú môcť spoločne zaspievať pred slovenským parlamentom sexi pesničku Išla kravu dojit', sadla pod bujaka. Z pozitívnych správ na záver už iba toľko, že lepšie na Slovensku bude kukivko vrabčiemu, muchárikovi bielokrému i tetrovovi hlucháňovi. Idú im zriadiť ďalšie tri chránené vtáčie územia. Taktiež slovenským vojakom bude lepšie, lebo v Rempe s.r.o. sa pre nich šijú nové spacie vaky, a to i s vložkami.

A okrem toho sa počas mojej služby už nič mimoriadne na Slovensku nestalo.

Všetky sviatky na televízne obrazovky prinášajú rozprávkový maratón. Koľko však vieme o rozprávkach minulých storočí? Rozprával ich špecialista, príležitosť na ne nebola každý deň a pôvodne neboli pre deti, hovorí o ľudových rozprávkach slovenská etnologička Hana Hlôšková, ktorá sa špecializuje na slovesný prejav, folklorizmus, dejiny folkloristiky a orálnu históriu.

O rozprávkach stále veľa nevieme

1 Poznáme typicky slovenskú rozprávku?

Nemyslím si, že existuje rozprávkový typ špecifický iba pre Slovensko. V základných typoch je rozprávka rozšírená na celom svete. Svedčí o tom medzinárodný katalóg rozprávok bádateľov Aarneho a Thompsona, ktorý vznikol podobne ako Mendelejevova tabuľka chemických prvkov - zostavovatelia predpokladali, že sú typy rozprávok, ktoré ešte neboli zdokumentované a až neskôr sa ukázalo, že existujú. Preto skôr ako o typicky slovenskej rozprávke môžeme hovoriť o rozprávkach, ktoré sa u nás najčastejšie rozprávali, presnejšie, zberatelia ich najčastejšie zaznamenali.

2 Čo o nás hovorí smrť? rozprávok na sviatočných obrazovkách?

Rozprávky v ľudoch stále rezonujú. Pamätám si paniu, ktorá ma chodila ako dieťa opatrovať. Veľa štúdií psychologov hovorí o tom, ako sa aj vysoko vzdelaní a sofistikovaní ľudia v ťažkých obdobiach života nezriedka utiekajú k rozprávkam. Veci v nich sú jasné. Odrážajú základné životné hodnoty, ktoré platia v spoločnosti, presnejšie, spoločnosťou by chcelo, aby platili.

3 Dobro víťazí nad zlom - aké ďalšie hodnoty?

Viera v spravodlivosť, aj viera, že šťastie si treba odpracovať a zaslúžiť. V rozprávke je prekážok niekoľko, stupňujú sa a až potom príde odmena. To je prítomné v každom ľudskom konaní. Chvilko k úspechu, psychickému alebo materiálnemu blahobytu pridáme aj náhodou, no v zásade, šťastie je čosi, o čo sa treba zaslúžiť. A náhoda tiež.

4 Kedy sa v minulosti rozprávky rozprávali?

Bežne, pri oddychu na poli, sa rozprávky asi nerozprávali. Potrebujú čas aj atmosféru, preto šlo o výnimočné chvíle, ktoré trvali dlhšie. Povedzme večerné rodinné, susedské stretnutia, alebo páranie peria. Spoločnosť muselo byť sústredené a potichu.

5 Rozprávač musel byť špecialista, alebo ktokolvek poruke?

Rozprávky boli rozsiahle útvary náročné na zapamätanie aj na interpretáciu. Pravdepodobne ich nehovoril bežný rozprávač, ale ľudia na to disponovaní a v komunite cenení ako rozprávači. O jednom z nich vieme z takzvaných Bronďových rozprávok spisovateľa Jozefa Čigera Hronského. Jozef Rusnák Bronďa, rozprávač z Horehronia, bol obyčajný človek, pôvodne lesný robotník. Utrpel úraz a nebol schopný vykonávať svoje povolanie. Vieme však, že si ho brali so sebou skupiny lesných robotníkov, keď šli na týždeň - dva pracovať do lesa. Bol jednak užitočný, pretože im varil a staral sa o kolibu, kde bývali, a zároveň im ako výborný rozprávač večery vyplňal rozprávaním. To nám veľa hovorí. Rozprávanie, ak bolo kvalitné, bolo cenené. Plnilo rôzne funkcie - emocionálne, informatívne, filozofické, no predovšetkým, pomáhalo stráviť čas. Čo by ľudia inak v tme v hore po večeroch robili? Rozprávanie ich uspokojovalo, inak by ho neboli počúvali.

6 To všetko upravuje zažitý obraz rozprávok, ktoré láskavá stará mama rozpráva deťom. O princeznách a drakoch počúvali aj dospelí?

V pôvodnom prostredí áno. Viera v spravodlivosť a podobné hodnoty, hoci iste dôležité aj výchovne, sú hodnoty dospelého spoločenstva. Dospelí mali výdrž dlho počúvať, chápať zložitejšie vetné konštrukcie a dešifrovať v rozprávkach nepriame, symbolické posolstvá. Svedčí o tom fakt, že vydania Dobšinského rozprávok pre detského prijímateľa museli byť upravené a zjednodušené. Každý to možno zažil na sebe alebo na svojich deťoch. Keď začnete čítať klasické trojväzkové vydanie Dobšinského, dieťa istého veku nechápe, čo človek hovorí. Jazyk je zložitý, plný archaizmov, s vetnou skladbou príznačnou pre dobu, keď ich Dobšinský upravoval.

7 Dospelé publikum vysvetľuje, prečo sú naše ľudové rozprávky také krvavé až brutálne?

Možno. Na druhej strane, treba byť opatrný a mieru hororu merať dobovými, nie dnešnými meradlami. Rozvoj medicíny a kultúry ako takej pravdepodobne spôsobil, že náš vzťah k smrti, zraneniam či bolesti je iný, ako bol v 19. a predchádzajúcich storočiach. Ľudia zomierali v domácom prostredí, smrť bola medzi nimi prítomná. Vtedy deti bežne zažívali uhynutie domácich zvierat, dnes psíkov pochovávame na špeciálnych cintorínoch a je to trauma.

8 Často zdôrazňujete pravdepodobnosť, nehovoríte o istote. Čo o dávných rozprávkach ešte stále nevieme?

Nevieme veľmi veľa. A aj to, čo vieme, sú často iba hypotézy.

9 Prečo?

Folkloristika ako disciplína sa začína na Slovensku serióznejšie rozvíjať až v 19. storočí, čo je dodnes veľmi krátky čas. Dlho ani nemožno hovoriť o vede v dnešnom zmysle. Prví zberatelia neboli a ani nemohli byť školení folkloristi. Nechceli zachytiť reálny rozprávačský repertoár, sledovali národnobuditeľské ciele. Folklor pre nich slúžil ako argument, preto sa zameriavali na určité žánre, ktoré pokladali za reprezentatívne.

10 Čím ich upútala rozprávka?

Rozprávka je rozsahom, poetikou aj obsahom veľmi kvalitný útvar, ktorý mohol reprezentovať. V tom sa líšil napríklad od humoristického rozprávania, ktoré bolo tiež zrejme rozšírené, ale v takej miere ho nezaznamenávali, napríklad erotické či pijanské témy pre bádateľov neboli dostatočne dôstojné. Rozprávka ich priťahovala asi aj vedomím, že ide o zanikajúci žánr. Zaujímavé sú prístupy, ktoré rozprávku považujú za demytizovaný mýtus. Rekonštrukciu rozprávkových textov by sme v duchu tohto prístupu mali nájsť predkresťanské mytologické predstavy. Asi aj preto sa v okruhu Dobšinského rozvinul záujem o čarovnú rozprávku a nie trebars o miestne povesti.

11 Na rozdiel od kolegov, Pavol Dobšinský zostáva hviezdou žánru a Slovenské rozprávky

víťaznou knihou nedávnej ankety Moja naj kniha. Ide o autentické rozprávky alebo literárne upravené diela?

Nie sú to autentické texty. Nie že by ich vymýšľal, ale nie sú autentické v dnešnom chápaní folkloristického prístupu. Dnes to, čo nahráme na magnetofón, prepíšeme presne, ako zaznelo, vrátane nuáns individuálneho prejavu a nedokonalosti ústneho prejavu.

12 Ako si poradili zberatelia bez diktafónov?

Zapísali systémom ceruzka a papier, navyše, bez stenografického záznamu, ktorý rozprávачský prejav zachyti v reálnom čase. Z viacerých rozprávani toho istého textu robili jeden text. Konkrétne Dobšinský a jeho druhovia verziu, ktorú pokladali za najkrajšiu, najvýstižnejšiu, najucelenejšiu a podobne. Dobšinský žil v čase, keď ešte aktívne žilo ľudové rozprávanie a materiál preto dôverne poznal. Treba povedať, že zásahy do textu robil geniálne, s veľkou úctou k materiálu. Neznásilňoval ho a nevnašal doň zásadné inovácie.

13 Kedy u nás miznú ústne tradované rozprávky?

K tomu znova ťažko zaujmeme jednoznačné stanovisko. Nazdávam sa, že už Dobšinský a jeho kolegovia robili čosi ako záchranný výskum. Aj keď to tak možno nenazývali, uvedomovali si, že nastupujú civilizračné a nivelizačné trendy.

14 Ako je to dnes?

Ak dnes niekto dokáže vyrozprávať rozprávku, veľmi pravdepodobne buď prerozprávaava to, čo niekedy čítal alebo počul z Dobšinského, alebo vo filmoch či v rozhlase. Prvé zošitové vydania Dobšinského začali vychádzať už koncom päťdesiatych rokov 19. storočia, neskôr v dosť veľkých nákladoch. Prechod rozprávky do literárneho a iného folklorizmu bol masívny proces, ktorý trvá dodnes. Pamätajme, koľko nedelňých rán zneli rozprávky v rozhlase.

15 Vráťme sa k pôvodným ľudovým rozprávkam. Je šanca, že o nich zistíme viac?

Veľa sa ešte skrýva v archívoch. Príkladom je aktuálny výskum Slavistického ústavu Jána Stanislava Slovenskej akadémie vied, zameraný na byzantskú tradíciu na východnom Slovensku. Po farách aj domácnostiach sa našlo veľa dokladov zo 17. až 19. storočia vrátane folklorných textov. Materiál ešte nie je komplexne spracovaný, ale jeho množstvo dáva tušiť, že v iných regiónoch je to podobné. Mnohé archívy, knižnice sú z tohto hľadiska asi ešte nie celkom prebádané. I z tých poznatkov a materiálov, ktoré doteraz máme k dispozícii, by mohla vzniknúť pútavá expozícia ľudovej rozprávky. Vhodným miestom by iste bola budova fary v Drienčanoch, kde dlhé roky pôsobil Pavol Dobšinský. Inšpirovaní Múzeom Hansa Christiana Andersena v dánskom Odense sa do tohto projektu s mojimi študentmi púšťame.

Miloš Krekovič

Január priniesol aj jedno zaujímavé výročie - 10 rokov wikipédie. Média sa venovali viac škandálu okolo jej skoromenovca - wikileaks. Na rozdiel od gengsterizmu wikileaks, ktorý zverejňovaním tajných informácií programovo poškodzuje práva inštitúcií i ľudí a dokonca ohrozuje ich životy, wikipédia nepôsobí hrozivo.

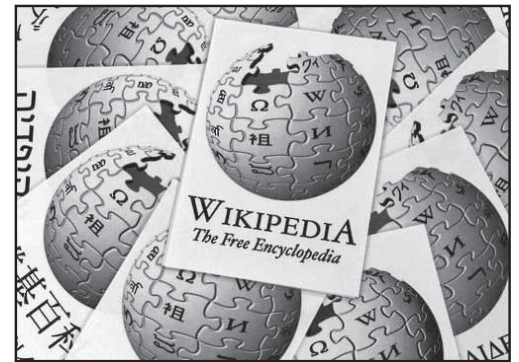
10 rokov s wikipediánmi

Patrí medzi päť najnavštevovanejších webových stránok. Mesačne si vyše 400 miliónov návštevníkov nájde cestu k niektorému zo 17 miliónov hesiel vo viac než 270 jazykoch. Pritom pred desiatimi rokmi obsahovala len pár stručných hesiel, napríklad, že obyvateľmi Švédska sú Švédi a fyzika je široký pojem. Zakladateľ Jimmy Wales stavil na úplne nový koncept - otvorenú encyklopédiu, do ktorej môže prispievať každý. Výsledok bol taký, aký asi predpokladal, keď dal projektu predponu wiki. Je to havajský základ, znamenajúci čosi rýchle,

wiki-wiki sú autobusy na letisku v Honolulu. A skutočne, pribúdali heslá i jazykové verzie - tá česká má vyše 180, slovenská takmer 120 tisíc hesiel. Samozrejme, populárna hudba je spracovaná omnoho podrobnejšie než stredoveká architektúra alebo chémia.

Výsledkom samozrejme boli aj vandali, ktorí vymieňali fotografie pápeža a pridávali informácie, že Backham je z Číny a Blair má za vzor Hitlera. A tak vznikol systém zamykania, autorizácií, redaktorov, administrátorov, byrokratov, rôznych wikipediánov.

Jedným z nich sa stal aj autor s prezývkou

Essjay, ktorý o sebe tvrdil, že je profesorom religionistiky. Upravil asi 20 tisíc článkov, dostal sa aj do elitnej skupiny editorov, ktorí môžu vetovať všetky príspevky. Až sa napokon zistilo, že v skutočnosti ide o 24-ročného neúspešného študenta.

A akí sú tí slovenskí? A čo vlastne? Wikipediáni? Na stránkach svojej „community“ uvádzajú: Wikipediáni sú ľudia, ktorí píšu a upravujú články pre Wikipédiu. Nieкто by mohol namietnuť, že wikipedista by bolo oveľa lepšie označenie, tak ako encyklopedista označuje človeka, ktorý prispieva do encyklopédie. Koncovka v slove wikipedián na druhej strane označuje niekoho, kto je súčasťou skupiny alebo komunity.

Napríklad redaktor Johnny píše - v pôvodnom znení bez titulkov: „Momentálne pracujem na rozšírení sk wiki o geografie Štáta Rusko, Švédsko. Moje články: Takmer kompletná geografia San Marína, Lichtenštajnska, Andorry.“ A kto je tento odborník? „Bývam v Bratislave/Petržalke. Mám 15 rokov, chodím na gymnázium na Pankúchovej ulici 6. Môj prvý príspevok bol o Saturnových mesiacoch, ale ten bol niekym vrátený pretože som si nevsimol že tam už boli. ... Keďže na našej úžasnej škole nemáme informatiku a vôbec nerobíme z počítačmi tak je treba po mne asi dosť opravovať...ale zopár vecí som sa už naučil.“

O literatúre píše zasa autor veršov: „Keby som bol slon, pre teba ušami mávam/ keby som bol šaman, tebe dažde privolávam/ keby som bol kaktus, oholím sa sám/ a keby som bol anjel, na teba pozor dám.“

Redaktori si za prácu navzájom, ale aj sami sebe, udeľujú včeličky a mravčekov, ktorých vystavujú na svojich stránkach.

Je zaujímavé, že infantilný systém, plný neveriteľných diletantov, vyprodukoval najväčšiu encyklopédiu sveta, ktorá vo svojom sumáre zasa nie je až taká hrozná. Je to asi veľké víťazstvo demokracie. Ale ja budem informácie s dovolením aj naďalej čerpať radšej inde.

Slovenská wikipédia má aj velvyslanca v Prahe. Je ním wikipedián Palica. Pevne dúfam, že na mňa napriek tomuto menu vytiahne nanajvyš nótu. Alebo mi udeľí včeličku.

Vladimír Skalský

Kvety a blahoželanie pre Čirinu

Čirinu poznám dlhé roky. Ani neviem, koľko ich už ubehlo. Čirina je totiž, podľa mňa, žena neprehliadnuteľná a nezabudnuteľná. Ku každému návštevníkovi svojej reštaurácie Posezení u Čiriny v pražskej Navrátilovej ulici, ktorú vedie spolu so svojím manželom Petrom, sa správa tak, že už pri prvej návšteve sa cítite ako doma a máte nutkavý pocit sa sem neustále vracat'.

Irena Košíková pochádza z južného Slovenska a odtiaľ je aj maďarská zdrobnelina jej mena. Kuchárka telom i dušou. Na jedálnom lístku jej reštaurácie nájdete jedlá slovenské, maďarské, ale i medzinárodnú kuchyňu. My sme na stránkach nášho časopisu už o Čirine niekoľkokrát písali. Preto len v krátkosti pripomínam, že po príchode zo Slovenska do Prahy pracovala v známej reštaurácii U zlatého rožňa

v Dejviciach, neskôr sedem rokov v rezidencii gréckeho ambasadora a odtiaľ sa dostala až do kuchyne prezidenta Václava Havla. Tam ju, ale najmä jej kuchyňu, spoznali mnohí politici a umelci, ktorí dodnes, a dá sa povedať, že čoraz častejšie, navštevujú jej reštauráciu. To preto, že v tejto nevelkej reštaurácii je útulne, príjemne, ľudsky... a varí sa tam naozaj vynikajúco. Preto svoje skúsenosti Čirina spísala aj do niekoľkých kuchárskych kníh, kde môžete nájsť mnohé jej obľúbené recepty.

A prečo tie imaginárne kvety v titulku môjho článku? Čirina totiž prednedávnom oslávila svoje životné jubileum. Nie je slušné u ženy prezrádzať jej vek, a preto to robiť nebudem. Len dodám, že Čirina je v neobvyklej forme a vôbec na svoj vek nevyzerá. A tiež vari môžem za celý náš Slovensko-český klub popriať tejto energetickej a milej žene veľa zdravia, osobného šťastia a ešte veľa, veľa priateľov, ktorí ju majú naozaj úprimne radi...

Nad'a Vokušová

Próza, ktorá sa číta s radosťou

Slovenský literárny klub spolu s ostatnými partnermi usporiadal počas minuloročnej jesene už šiesty ročník literárnej súťaže Jána Kollára, určený v troch kategóriách deťom a mladým ľuďom od šiestich do dvadsiatich šiestich rokov. Úroveň súťaže opäť obdivuhodne stúpala a organizátori veľmi ocenili najmä fakt, že svoje literárne práce posielajú stále noví a noví mladí autori. Z minulého ročníka, čo sa výhercov týka, sa opakovali len dvaja. Povedky a eseje hodnotila staronová porota v zložení Lubomír Feldek, Alexander Halvoník, Dušan Malota a pribudol k nim ešte zástupca Národného osvetového centra v Bratislave, významný slovenský prozaik Július Balco. Výhercovia našej literárnej súťaže sa tak so svojimi prózami dostanú nielen do literárneho štvrťročníka Zrkadlenie/Zrcadlení, ale aj do zborníka Chtiví svetla, v ktorom práve Národné osvetové centrum

zahŕňa výhercov všetkých slovenských literárnych súťaží za daný rok. Nuž, myslím si, že to je pekné ocenenie, nehovoriac už o finančnom ohodnotení kollárovských víťazov a o mnohých pekných vecných daroch. Ukážky z prác výhercov prečítala herečka Daniela Bakerová. Skutočný cveng dodala vyhodnoteniu súťaže v koniarni Nostického paláca slovenská speváčka z Přerova Irena Kanovská so svojou kapelou. Jej pesničky naozaj rozprúdili krv a mnohé zasa chytili za srdce. O žalúdky účastníkov i hostí sa naopak postaralo slovenské osadenstvo reštaurácie Panónia z Hradca Králového. Zázitky sa teda krásne sklúbili a už dnes sa všetci tešíme na 7. ročník literárnej súťaže Jána Kollára, najmä na ďalšie vynikajúce dielka z pier detí a mladých ľudí. My, čitatelia, to máme dobré, lebo si môžeme svojich autorov vybrať... Nad'a Vokúsová

PRE DOBRÚ NÁLADU ZASPIEVALA IRENA KANOVSKÁ

VÝHERCOVIA ZO STREDNÝCH ŠKÔL

CENY V NAJSTARŠEJ KATEGÓRII ODOVZDÁVA DUŠAN MALOTA

NAJMLADŠOU SŤAŽIAČOU BOLA DEVÄTROČNÁ MARIA ŠIMŮNKOVÁ

SNÍMKY: FRANTIŠEK PETRAK

KATEGÓRIA A

1. RŮŽENA JIRSOVÁ, Strakonice: Sbohem, Slovensko
2. MARIA ŠIMŮNKOVÁ, Sázavka: Medvědí výlet
3. PAVEL ANTOŠ, Poděbrady: Tatry
3. ONDŘEJ ŠKOP, Červený Kostelec: Lov sumce

KATEGÓRIA B

1. ROZÁLIE ANDĚLOVÁ, Praha: Dědečkovi s láskou
2. TEREZA FICOVÁ, Moravský Krumlov: Realita nebo sen?
3. SVĚTLANA KRÁLÍKOVÁ, Moravské Knínice: Pohádka o Slovensku
3. MARTIN VÉRTEŠÍ, Havířov-Šumbark: Záchraná výprava

KATEGÓRIA C

1. LUCIA GECELOVSKÁ, Praha: Náhodné zrazenie dlhého nosa a veľkých prís
1. LENKA TINKOVÁ, Praha: Príbehy objatia alebo brazílsky kurz človečiny
3. MARTINA BEDNÁRIKOVÁ, Brno-Kohoutovice: Aha

CENA ZA NAJLEPŠIU KRITIKU
ZUZANA GROCHALOVÁ

Dni bujarej zábavy

Minulý mesiac začali sa fašiangy... začínajú sa deň po Troch kráľoch (7. 1.) a končia sa Popolcovou alebo takzvanou škaredou stredou (9. 3.). Toto obdobie je charakteristické rôznymi obchôdzkami, ktoré mali privolať jar rôznymi magickými spôsobmi. Už názov hovorí, že to bolo obdobie bohaté na kalorické jedlá, pretože pred pôstom sa bolo treba poriadne najesť.

Naši predkovia žili a stravovali sa veľmi striedmo, ale počas fašiangov bolo dovolené sa dobre prejesť. Tradičné jedlá boli fánky, šišky, pampúchy, záviny a zabíjačkové špeciality. Počas fašiangov sa konali priadky, páračky a bol čas aj na svadby.

Iný nádych získali fašiangy po prijatí kresťanstva. To, čo z nich ako fragment zostalo, boli obchôdzky v maskách. Dnes to berieme ako zábavu, ale v minulosti mali masky významný rituálny význam. Tie fašiangové boli najmä zvieracie a vyzerali strašidelne. Čím bola maska strašidelnejšia, tým mala väčšiu moc a ľudia verili, že démoni a zlí duchovia sa vyplašia a nebudú ich obťažovať. Ešte doteraz máme regióny, kde sa tieto fašiangové sprievody konajú a ľudia sa v nich aj dnes preobliekajú za rôzne masky. Kedysi nesmel chýbať Turoň, medveď, vlk, dnes sa prezliekajú muži za ženy a naopak.

Fašiangové obchôdzky sprievodu dedinou mali rituálny priebeh. Ich významom bolo dobrorečenie, dobrožičenie pre navštívený dom. Želalo sa, aby sa dарило po zdravotnej aj hospodárskej stránke. V prvej polovici 20. storočia k maskám pribudol aj vojak so šablou a práve na túto šablú napichovali gazdiné potravinové podarúanky pre masky. Fašiangové obchôdzky, zábavy a veselice vrcholili poslednými tromi dňami, „ostatkami“, a fašiangy sa končili v utorok poľnocou pred Popolcovou stredou. Zábava vrcholila na spoločnej veselici v krčme, kde sa z naturálií, zozbieraných po celej dedine, vystrojila hostina spojená s bjarou tancovačkou a o poľnoci sa pochovávala basa. Na tomto krásnom obrade nechýbali účinkujúci prezlečení za kňaza, organistu, hrobára, basu na márach a babky-plačky. Akt pochovania basy symbolizoval, že hudobné nástroje zmlknu, zábava sa končí, nastáva obdobie pôstu a ľudia sa majú ponoriť viac do seba.

Slovo fašiang pochádza z nemeckého slova vast-schane, ktoré vo voľnom preklade znamená posledný nápoj. Toto slovo symbolizovalo, že po ňom nastáva štyridsaťdňový pôst pred Veľkou nocou, ktorý sa v minulosti bral veľmi vážne. Práve preto mali byť posledné fašiangové dni, „ostatky“, dňami bujarej zábavy

(lls)

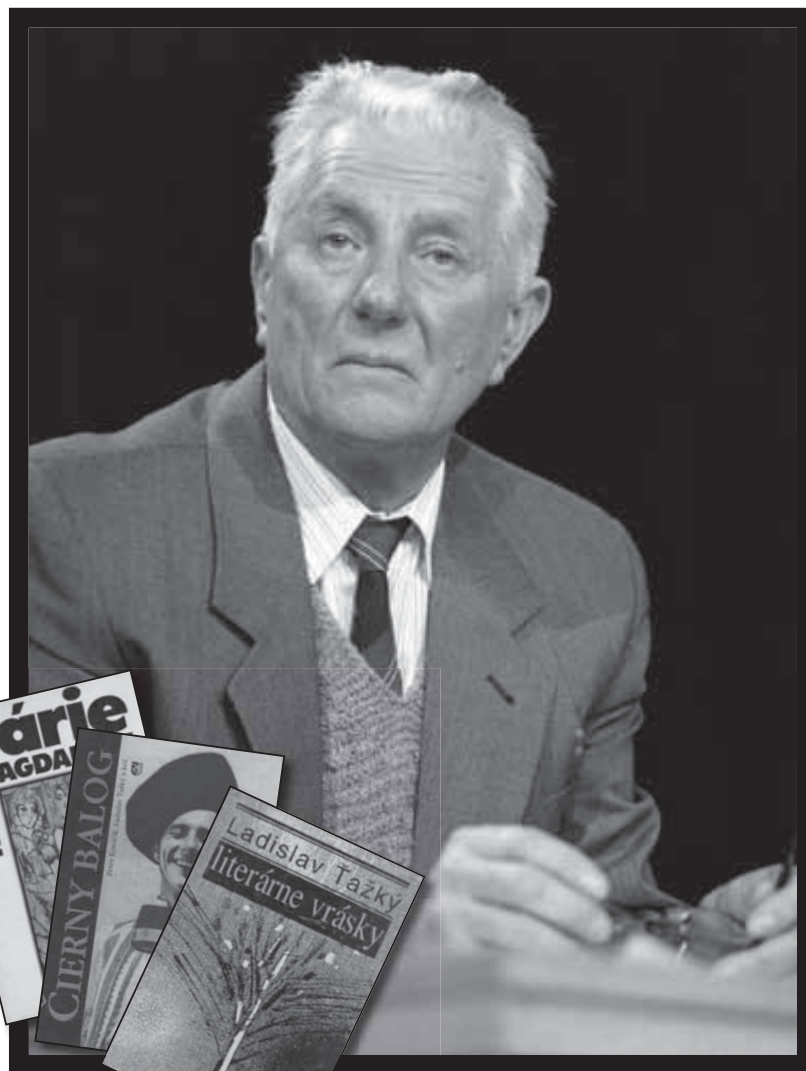
Významný slovenský spisovateľ a publicista Ladislav Ťažký zomrel 20. januára tohto roku po krátkej a ťažkej chorobe vo veku nedožitých 87 rokov.

Spisovateľ, prozaik, publicista a esejista Ladislav Ťažký sa narodil 19. septembra 1924 v Čiernom Balogu. Vo Vojenskom zemepisnom ústave v Bratislave získal vzdelanie kartografa. Ako sedemnásťročný narukoval do slovenskej armády na východný front. Po vypuknutí SNP ušiel zo svojej jednotky, ktorá bola prevelená do Rumunska. Chytili ho a skončil v zajateckom tábore v Rakúsku.

Po vojne pracoval ako kreslič v technickom oddelení mesta Košíc a ako sociálny referent na Okresnom národnom výbore v Brezne. V roku 1952 absolvoval štúdium na Vysoké škole politických a hospodárskych vied v Prahe a v roku 1960 ukončil vedeckú aspirantúru na Inštitúte spoločenských vied v Prahe. Po štúdiách sa usadil v Bratislave, venoval sa hlavne tvorbe a neskôr pracoval v ústredných orgánoch v oblasti kultúrnej politiky.

V rokoch 1967-1969 bol redaktorom denníka Smena, ktorý sa stal priestorom pre jeho politické vyjadrenia k udalostiam v auguste 1968. Pre tie, ako aj pre politické postoje vo Zväze slovenských spisovateľov, ho vylúčili z KSČ a až do konca 70-tych rokov 20. storočia nesmel publikovať.

Ladislav Ťažký patrí medzi najvýznamnejšie osobnosti povojnovej generácie slovenských spisovateľov. Na osobnej skúsenosti z druhej svetovej vojny v literárnom diele vypovedá o neľudskej

Veľká strata pre slovenskú literatúru

podobe vojny, správani a konaní človeka na frontoch a v zajateckom tábore, ale aj v povojnovom období a v mierovom živote. Jeho dielo je protestom proti vojnovým útrapám, brutalite strachu, deformáciám citových dimenzií a pokrivenému morálno-hodnotového svetu ľudí. Súčasne je hľadaním zmyslu osobných postojov vo vypätých a hraničných situáciách, keď sa život premení na otrasné divadlo a svet je hore nohami, svet, v ktorom sú všetci proti všetkým, ale všetci sa chcú zachrániť a žiť svoj život s naplnením predstáv a túžob po láske, šťastí a spravodlivosti. A hoci vnútorný svet človeka je rozbitý a dostávajú sa pocity ničoty, úzkosti, márnosti a absurdity, Ťažkého literárni hrdinovia ani vtedy neprestávajú veriť v spravodlivosť a možnosť vlastnými silami a schopnosťami dostať sa z tohto pekelného marazmu poniženia. V týchto situáciách nadobúdajú svoj ľudský zmysel česť, dôstojnosť, kamarátstvo, krivda, hanba, potupa a podobne. Všadeprítomná smrť, túžba po živote, spravodlivosti, láske a šťastí, morálne postoje a ľudské dimenzie hodnôt sú základné motívy jeho

literárneho diela. Prvé dve knihy čerpajú z prvej svetovej vojny. Román Amenmária. Sami dobrí vojaci autora vyzdvihol medzi najlepších slovenských prozaikov 60. rokov. Podal v ňom svedectvo o osudoch slovenských vojakov nahnaných do bojov na východnom fronte a neslávnej ústupovej ceste domov. Z vojnového prostredia čerpajú aj jeho diela Křidel' divých Adamov, Pochoval som ho nahého, Evanjelium čatára Matúša I a II, čiastočne aj Márie a Magdalény, v ktorom vzdal aj úctu životnému poslianiu Žien. K februárovým udalostiam roku 1948 v Československu sa vracia románom Kto zabil Adama, ktorý je psychologickou sondou do vzťahu ľudí s detektívnou zápletkou. V Pivnici plnej vlkov zobrazuje násilné praktiky združstevňovania. Román Pred potopou zachycuje pomery a vzťahy ľudí na stavbe vodného diela Gabčíkovo. Kniha Aj v nebi je lúka je o heroizme a pokore obyčajného človeka. Výzvou mladým ľuďom je kniha Smrť obchádza štadióny. Posledné tri knihy (Fantastická Fida, Dvanásť zlatých monarchov, Maršálova dcéra) čerpajú z osudov slovenských emigrantov. Napísal aj

Amor anti Moloch, Krásna zlatá beštia, V kráľovstve zelenej bohyně a Slzy neplačú.

Bol tiež autorom esejí Očami pútnika, Literárne vrásky, Žime s citom v kráse a publicistických vystúpení Zastavte palbu, prosím (1996) a Ľudia nie sú anjeli (1998).

Pre rozhlasové a televízne vysielania pripravil viaceré hry, rozhovory a relácie, napísal divadelnú hru Hriešnica žaluje tmu (1966). V tom istom roku bol nakrútený televízny film V páse zlomená a o dva roky neskôr v roku 1968 filmový triptych Zbehovia, Pútnica, Dominika. Niektoré z jeho kníh preložili do nemčiny, rumunčiny, poľštiny, maďarčiny, češtiny.

Ako kandidát na najvyšší post v štáte, funkciu prezidenta SR v parlamentných prezidentských voľbách v roku 1993, však odmietol. Vždy sa vyjadroval k súčasným pomerom a nechýbal na rôznych kultúrnych a verejných podujatiach. V roku 1990 sa stal čestným členom Spolku slovenských spisovateľov a zvolili ho za predsedu prezídia Matice slovenskej. Bol ženatý a mal tri deti.

(ta)

Bol veľikánom slovenského športu a svetového krasokorčuľovania. Za svoj krátky život dosiahol neuveriteľné množstvo úspechov, ktoré ho právom vyniesli medzi hviezdy športového neba. Je jediným slovenským športovcom, ktorý vybojoval zlatú medailu na ZOH. Meno tohto krasokorčuľára bude navždy vzbudzovať rešpekt, bojovnosť a odhodlanie - Ondrej Nepela. Koncom minulého mesiaca by sa dožil šesťdesiatich rokov...

Ján Jasenka

Tento nezabudnuteľný korčuľiar sa narodil 22. januára 1951 v Bratislave. Krasokorčuľovaniu sa venoval od siedmich rokov a patril pod hlavičku Slovana Bratislava. Už v roku 1958 ho pod svoje krídla prichýlila rodená Viedenchanka Hilda Múdra, ktorá začala hneď s tvrdým tréningom.

Ondrej a jeho trénerka, ktorú familiárne prezýval „teta Hilda“, bývali v jednom paneláku na bratislavskom sídlisku Dúbravka. Pani Múdra bola pre Nepelu druhou matkou, ktorej veril viac než sebe samému.

Už v ranných hodinách sa

zobúdzal na zvuk našartovaného motora auta, ktoré nabralo smer zimný štadión. Zatiaľ čo Ondrej už zarezával korčuľami do ľadu, jeho rovesníci ešte tvrdo spali. Volný čas mal pre malého Nepelu takpovediac nulovú hodnotu.

Jeho denný režim by sa dal zhrnúť asi takto: tréning - škola - tréning. Jeho profesionálny debut sa uskutočnil na majstrovstvách sveta 1964 v nemeckom Dortmunde, kde skončil na 17. mieste. Blížili sa zimné olympijské hry 1964 v Innsbrucku, na ktoré mu s formou pomáhal aj jeho idol, legendárny slovenský krasokorčuľiar Karol Divín.

Závidel nám ho

celý svet

Talent Ondřík

Ondrejova úloha na jeho prvej olympiáde bola prostá: predstaviť sa krasokorčuľarskemu svetu. Iba trinásťročný Nepela figuroval po povinných cvikoch na predposlednom mieste, no po voľných jazdách poskočil na konečnú 22. priečku.

Už vtedy sa o „Ondříkovi“ začalo hovoriť, aký je to talent. Prišiel rok 1965 a s ním sa začala rodiť veľká slovenská a svetová krasokorčuľarska legenda, keď sa Nepela stal majstrom Československa. Do roku 1968 získal Nepela tri bronzové medaily na majstrovstvách Európy, no popri nich si stále strážil najvyšší stupeň v rodnom Československu.

Na rad prišla jeho druhá olympiáda, ktorá sa konala vo francúzskom meste Grenoble. Nepela šiel na ZOH 1968 v pozícii „tretieho Európana“ a aj napriek stále nízkemu veku sa od neho očakával výraznejší úspech. Ondrej obsadil po povinných cvikoch piate miesto a po absolvovaní voľných jazd klesol až na konečné ôsme miesto.

Bolo to síce lepšie ako na jeho prvej olympiáde, no ani on sám nebol so svojim výkonom spokojný. ZOH v Grenobli uzavreli jeho prvú kapitolu kariéry a nasledovala etapa, ktorá z Nepelu urobila veľikána vo svete krasokorčuľovania. V roku 1969 vybojoval prvé európske zlato a už sa to začalo „sypať“.

Nepelove fenomenálne povinné cviky, ktoré boli jeho najsilnejšou zbraňou, mu začali

Zlato zo Sappora

Ešte pred tým, než rodák z Bratislavy nastúpil na ľad, ho v izbe povzbudil legendárny hokejový brankár Vlado Dzurilla, s ktorým Ondrej v Sappore býval.

Po povinných cvikoch sa Nepela postaral o v histórii nevidaný náskok, keď od Francúza Pera bol vzdialený 54,5 bodu, na Četveruchina (ZSSR) a Hoffmanna z NDR mal ešte väčší náskok. Na rad prišla voľná jazda a „Ondřík“ šiel na ľad ako posledný.

Nepela zvládol hneď prvý trojitý salchow a šampanské sa už mohlo otvárať. Potom ale prišiel pokus o odpichnutý rittberger a Ondrej pocítil tvrdý pád na ľad, čo sa mu ako jedinému neprihodilo v tréningu. Nepela ukázal, aký je bojovník a v okamihu sa postavil na nohy.

Následný axel už bol bez chyby ako aj celý zvyšok jazdy. Po tom, ako rozhodcovia ocenili technický i umelecký dojem Nepelovej jazdy, si mohlo Československo vychutnať oslavy zo zlatej medaily. Po životnom úspechu zo Sappora bol Ondrej odhodlaný dať svojej aktívnej kariére zbohomo, no predsa ho ešte prehovorili, aby sa rozlúčil na majstrovstvách sveta 1973 v Bratislave.

Unavený Ondrej sa teda pustil do posledného tvrdého tréningu, ktorému venoval celý rok. Všetko toto úsilie malo jeden cieľ: zlatá rozlúčka na MS v rodnej Bratislave. Nepela predviedol päť minút nádhernej jazdy, za ktorú si vyslúžil vytúžené „rozlúčkové“ zlato.

„Bol to najťažší večer v mojom živote - gniavila ma zodpovednosť obstať doma, kde som šestnásť rokov pretekársky korčuľoval,“ povedal dojatý víťaz, ktorý po emotívnom „lúčiacom sa“ vystúpení ešte dodal: „Pripadal som si ako na rozvoze.“

Športovec storočia

Neskôr si splnil svoj ďalší sen - účinkovať v americkej revue Holiday on Ice, ktorej súčasťou bol dlhých trinásť rokov. Po získaní licencie sa len dvadsaťpäťročný Nepela stal v roku 1976 trénerom. Spod jeho krídiel vyšla aj krasokorčuľar-

ka Claudia Leistnerová, ktorá v roku 1988 získala titul majsterky Európy.

Ondrej mohol osláviť ešte ďalšie trénerské úspechy, no všetky jeho plány sa skončili predčasne. Druhého februára 1989 obletela celý svet tragická správa z Mannheimu. Ondrej Nepela podľahol zákernej chorobe AIDS. Mal len 38 rokov.

V roku 2000 Veľká anketa Slovenského olympijského výboru a Klubu športových redaktorov SSN určila Ondreja Nepelu ako slovenského športovca storočia. Cenu na slávnosti prebrala jeho dlhoročná trénerka Hilda Múdra, ktorá povedala: „Dojalo ma to až k slzám. Ondrej si víťazstvo zaslúžil. Okrem veľkých triumfov bol na vrchole veľmi dlho, čo je cenné.“ V roku 1997 po ňom pomenovali aj zimný štadión v Bratislave.

Ondrej Nepela bol športovec, ktorého nám v jeho najväčšej sláve závidel celý svet. Skromného a útleho „Ondříka“ obdivovalo nespočetne veľa fanúšikov. Bol aj dokonalou pýchou totalitného režimu, no napriek tomu Ondrej ostal sám sebou.

prinášať jeden triumf za druhým a postupne ovládol svetový krasokorčuľarský ľad.

Do roku 1973, keď ukončil kariéru, získal päťkrát za sebou titul majstra Európy (1969 - 1973) a trikrát za sebou titul majstra sveta (1971 - 1973). Vrcholu kariéry sa dočkal v roku 1972 až v ďalekom Japonsku na ZOH v Sappore.

Priaznivci i médiá ho pred podujatím pasovali za najväčšieho favorita spomínanej olympiády. Veľké očakávania malo i rodné Československo, ktoré už pri časovom predstihu krajiny vychádzajúceho slnka bolo v ranných hodinách plné napätia.

Ladislav Frej herec

Na Slovensku som bol již jako veľmi malý kluk. Měli jsme známé v Banské Štiavnici, kde měl otec kamaráda. Jezdili jsme tam na prázdniny - koupat se na Počúvadlo. Nedávno, po padesáti letech, jsem se rozjel na stejné místo, vykoupat se na

Počúvadlo. Nic jsem však nepoznával. Bylo to zkomercializované prostředí, které mi vůbec nic neřikalo. Tenkrát, když jsem byl klukem, jsme tam byli sami. Mám fotku, jak se koupeme na Počúvadle, a nikdo tam nebyl. A teď jsme byli uprostřed turistického ruchu. Málo platné, doba takhle postupila a už to nebylo o tom, jako tehdy, když jsme šli nahoru na Sitno a všude kolem sekáci sekali louky a vařili si čučoriedkovou omáčku. Dali nám ji okošťovat s opékanou slaninou. Stejně silným zážitkem bylo, když jsme s otcem chodili po Nízkých Tatrách, po kolibách, a otec, nevím kde, zjistil, že žinčica má blahodárny vliv na revma. Začal ji pit po krpáčích, jednu žinčicu za druhou. U jednoho bači jsem viděl, jak on zrovna do toho nadojeného mléka hodil telecí žaludek nebo okruží, aby se to srazilo, chvílku to vařil, pak tam zalovil tou svou prackou a vytáhl takovou kouli - nebyl to ještě sýr, ale tvaroh. Podal mi tu hroudu, abych ji snědl. Já

s tím zaběhl za salaš, kousl jsem do toho a mrštil jsem s tím do lesa, protože, když jsem viděl tu přípravu, tak jsem to nedokázal sníst. Dneska už bych to možná okošťoval. Ale tenkrát mi to přišlo strašné.

V poslední době na Slovensko jezdíme hrát Shakespeary na Bratislavský hrad. Těším se na své známé kolegy herce. Jedním z takových bardů slovenského divadla je pan Chudík - je síce už velice věčný, ale stále vystupuje. Posledně jsem jej viděl hrát v Bratislavě na představení Tančiarne. Je to nádherné představení a krásné je, jak se k němu mladí kolegové chovají, protože to je vrchní Koryfej, kníže slovenského herectví. Ctí ho s takovou přirozenou úctou, která už se u nás absolutně nevidí a vymizela, protože u nás jsou ty vzťahy na úplně jiné bázi. Ti mladí nevědí, „která páčka je na co“. Oni prostě chtějí mít okamžitě úspěch a peníze a vůbec jim nezáleží na tom, pokud mají nějaký talent, že jej utrací v nějakých zbytečných nedůstojných věcech a bez znalosti souvislosti.

Slovenské herectví používá stejné prostředky jako české, my jsme si v tom tak úzce příbuzní, avšak slovenština je melodičtější, zní krásně, pokud se zrovna nedívám na Hamleta a tam se neozývá ‚počúvaj, Hamlet‘. Naposledy jsem hrál s kolegy slovenské představení Mackbetha, já jako Mackdaf a Veronika Freimanová hrála Mackbethku. Hráli jsme spolu se slovenskými kolegy, a šlo to naprosto bez jakýchkoliv zádrhelů, bez jakýchkoliv třecích ploch. Můžeme spolu normálně hrát, a i opačně, slovenští herci hrají u nás, a není to chápáno jako něco neběžného, násilného, výjimečného. Je to normální. To soužití je naprosto přirozené.

(Spracoval VK)

Zrušenie českého centra v Košiciach Protestné petície

Úspešná misia českej nekomerčnej kultúry na východnom Slovensku sa po piatich rokoch končí. České ministerstvo zahraničných vecí k 28. februáru zruší České centrum v Košiciach. Rezort sa odvoláva na škrty v štátnom rozpočte. Početná česká menšina protestuje.

hovorca. Zároveň ubezpečuje, že kvalitné české umenie z východného Slovenska nevymizne. O jeho šírenie sa má postarať České centrum v Bratislave.

„Je to nezmyselné rozhodnutie, neodpušiteľná chyba, ktorú v súčasnosti pácha Česká republika nielen na Čechoch, ale i na Slovákoch z východu Slovenska,“ myslí si predsedníčka Českého spolku v Košiciach Dagmar Takácsová. V Košiciach žije okolo 6500 českých občanov, ich počet na východnom Slovensku predstavuje 12-tisíc.

Košické centrum sa aj vďaka úzkej spolupráci s krajinami vyprofilovalo na renomovanú inštitúciu, čo ovplyvňovala kultúrny život v celom regióne. Petíciu proti zrušeniu podpísalo 1800 občanov.

„Nemyslím si, že zrušenie centra výrazne prispieje k úsporám českej vlády. Náklady na fungovanie centra

v porovnaní s hodnotami, ktoré sa nám spoločne podarilo doviezť, sú zanedbateľné.“

Podľa D. Takácsovej rozhodnutie negatívne ovplyvní aj tradičné Dni českej kultúry

v Košiciach. „V Bratislave je jedna kancelária na ambasáde s jednou pracovníčkou. Pochybujem, že sa festival podarí pripraviť v takom rozsahu ako doteraz. Ak áno, určite sa to predraží.“

K českej menšine sa pripájajú aj obyvatelia mesta a regiónu, predstavitelia samospráv, umeleckých telies a vzdelávacích inštitúcií. Rozhodnutie českého ministerstva žiadajú prehodnotiť.

Oslavili českého prezidenta, predsedu vlády i ministra zahraničných vecí, obrátili sa tiež na šéfa slovenskej diplomacie Mikuláša Dzurindu, aby sa diplomatickou cestou pokúsil o zvrät. Všetky odpovede boli zamietavé. Zachovanie centra podporil jedine Václav Havel.

„Súhlasím, že treba šetriť. Ale nie zrušením fungujúcej inštitúcie, ktorá má nezastupiteľné miesto na východnom Slovensku. Je to kontraproduktívne, proti záujmom Českej republiky. Bojím sa, že tento proces je už nezvratný,“ myslí si rodený Čech, dlhoročný obyvateľ Košíc Boris Štěrbač.

(mj)

Česká republika má 24 centier v 20 krajinách, z toho tri v Nemecku a po dve v Rusku a na Slovensku. Praha vlani zavrela v rámci úspor české centrum v Drážďanoch, tohto roku okrem Košíc zruší svoje zastúpenie aj v Buenos Aires.

Podľa hovorca českých centier Jiřího Rosenkranza zrušením košického centra ušetrí ročne tri milióny korún. Rozhodnutie však nebolo jednoduché: „Mrzí nás to. Plne si uvedomujeme úlohu košického centra na Slovensku,“ povedal

VYSIELANIE PRE SLOVÁKOV V ČR		
	ČESKÝ ROZHLAS	
ČRO 1 - RADIOŽURNÁL	utorok	20.05 - 21.00
ČRO 6/RSE	streda	19.15 - 19.30
Regina Praha	pondelok, streda	19.45 - 20.00
Ústí nad Labem	pondelok, streda	18.45 - 19.00
Plzeň	pondelok, streda piatok	19.45 - 20.00 19.30 - 20.00
České Budějovice	pondelok, streda	19.45 - 20.00
Hradec Králové	pondelok, streda	19.45 - 20.00
Ostrava	pondelok, streda	19.45 - 20.00
Brno	pondelok, streda	19.45 - 20.00
Olomouc	pondelok, streda	19.45 - 20.00
Sever	pondelok, streda	19.45 - 20.00
Vysočina	pondelok, streda	19.45 - 20.00

Slovensko-český ART klub sa stal ešte pred svojim oficiálnym otvorením, predtým, než sa v ňom stihli objaviť slovenské výtvarné diela či slovenské vína, svedkom pozoruhodného podujatia.

ČeskoSlovenská scéna pozvala v rámci svojho programu „Čomu sa smejem ja...“ režiséra Juraja Herza, ktorý sa tomu veľmi začudoval. Jeho prvá replika, že nemá zmysel pre humor, vzbudila smiech, ktorý neustal až do konca jeho rozprávania, ktoré sa odvíjalo od detstva v Kežmarku cez FAMU a filmárinu v Prahe, život v Nemecku až po návrat a súčasný život.

Mýtus, že Juraj Herz nemá zmysel pre humor, len pre hrôzu a horor, bol absolútne vyvrátený. Nebol to však jediný mýtus, o ktorom bola reč. Pražský slovenský historik a predseda Obce Slovákov v Českej republike Jaromír Slušný prišiel predstaviť svoju knihu Najstaršie slovenské mýty a báje alebo Svätá kniha Slovanov. Juraj Herz sa stal jej krstným otcom spolu s Jiřím Koutským, radným pre kultúru Mestskej časti Praha 7, v ktorej sa náš nový ART klub nachádza.

Večer mal ešte tretiu pointu - bol vlastne aj tradičnou predvianočnou kapustnicou pre najbližších spolupracovníkov Slovensko-českého klubu a ČeskoSlovenskej scény. Rad zlatej varešky dostala po druhý raz tajomníčka redakcie Slovenských dotykov Evka Svorová.

Aby sa nám ten stolček s predvianočnou nádielkou nekyvkal, mal aj štvrtú nohu. Hudobnú. O tú sa postaral otcovsko-synovský tandem Jirka a Jan Klapkovi, slovensko-francúzsky bard Dušan Malota a napokon vlastne všetci návštevníci. Okoliti nájomníci sa vraj aj sťažovali...

Vladimír Skalský

Čomu sa smeje Juraj Herz

Vladimír Kavčiak

Vaša prvá profesionálna muzikálová skúsenosť bola na Novej scéne v Bratislave.

Hrala som Smrt' vo Františkovi z Asissi.

Smrt' ste hrali v nezvyklom červenom kostýme. Vraj bola postava určená pre Luciu Bílú?

Neviem o tom, prišla som na konkurz a ten som vyhrala.

Kolko ste mali rokov? Šesťnásť.

Ale to nebola vaša prvá skúsenosť s účinkovaním na verejnosti?

V šiestich rokoch som začala spievať ľudové pesničky, ktoré som mala veľmi rada, postupne som sa preorientovala na muzikálový repertoár a odvážila som sa aj na súťaže moderných piesní.

Trikrát ste vyhrali súťaž Bystrická podkova, čo vás zrejme povzbudilo zotrvať v umeleckom svete.

Áno, veľmi som chcela pokračovať, i keď sme v rodine nemali žiadnu

podobnú skúsenosť. Pre mamu bol spev len koníčkom a brat chodil na husle.

Na Novú scénu ste sa dostali z Púchova na základe konkurzu?

Najsôr som začala na konzervatóriu v Bratislave študovať herectvo a až počas štúdia som sa zúčastnila na spomenutom konkurze.

„Smrt'“ nie je hlavná postava.

Určite nie, okrem spevu je len trochu náročnejšia na tanec. A v predstavení stále pokračujem.

Ďalším predstavením na rovnakej scéne boli Čajočky.

Išlo o postavu Radky. Pesničky Petera Nagya boli spojené do príbehu siedmich študentiek na vysokej škole. Kvôli známkam sú zneužívané až do

momentu, keď sa proti tomu vzoprá.

Na konzervatórii ste opustili hereckú špecializáciu a prešli na muzikál. Bolo to obtiažne rozhodovanie?

V tom čase sa už tieto odbory zlučovali, čo mi vyhovovalo, pretože som odjakživa chcela robiť muzikál. Po roku a pol som ale začala mať pocit, že na štátnom konzervatóriu sa spevu predsa len nevenovala taká pozornosť, akú som potrebovala, a tak som prešla na cirkevné konzervatórium, ale ani tam sme nerobili muzikálové predstavenie, len určité muzikálové piesne.

Aké boli vaše prvé predstavy o muzikáloch?

Ako obyčajný divák som bola

očarená celou tou krásou a len vzdialene som tušila, že táto profesia je aj kus veľkej driny. Až pri nástupe do divadla som prvýkrát videla šatne, celé zázemie a množstvo ľudí, čo sa o predstavenie starajú. A po troch rokoch, len vďaka týmto skúsenostiam, sú už mnohé veci pre mňa i tu v Prahe samozrejmosťou.

Čo sa odohralo pred pozvánkou do divadla Broadway?

Pozval ma Michal David. Videl ma hrať v Bratislave v Čajočkách. V krátkom rozhovore vyjadril spokojnosť s mojím výkonom a po nejakom čase prišla aj zmenená ponuka. Aby som nezabudla, pánovi Davidovi som poslala aj nejaké svoje nahrávky.

Alžbeta Bartošová pochádza Púchova a cez bratislavskú muzikálovú scénu sa dostala do divadla Broadway, kde pred Vianocami začala skúšať v muzikáli Michala Davida Kat Mydlář. Nikdy nebola v Prahe a hneď sa ako devätnásťročná ocitla nielen v centre hlavného mesta, ale aj v popredí muzikálového diania. Po dvoch postavách na Novej scéne v Bratislave získala u Michala Davida hneď hlavný ženský part. Bez priateľov, známych a minimálneho zázemia uchočila príležitosť pevne do svojich rúk. Keď vstúpila do šatne, aby poskytla rozhovor, neboli na nej vidieť žiadne starosti. Mierne zvlnené husté vlasy dodávali jej rozžiarenej tvári romantický nádych. Hovorila sústredene, plynulo a s espiritom hotovej osobnosti.

*Muzikálový
nádh
z Púch*

Vedeli ste, kto je Michal David?

(dlhý smiech) No samozrejme, na Slovensku je veľmi známy.

Odchod do Prahy vám zrejme v Bratislave spôsobil nemalé organizačné problémy.

Mnohé ešte stále riešim za pochodu, lepšie povedané v behu, dorábam školu, hrám na Slovensku v spomínaných predstaveniach, takže žijem medzi týmito dvoma mestami. V škole mi vyhovelí a dali individuálny študijný plán. Držia mi palce a tešia sa, že sa prídu pozrieť do Prahy na moje vystúpenie. Našťastie s alternantkami v Bratislave sa môžem veľmi dobre dohodnúť na svojich voľných časoch.

Aké boli vaše prvé dojmy z Prahy?

Do Prahy som prišla vlakom nahrávať ukážky k Michalovi Davidovi. Len čo som uvidela Prahu, v žalúdku som ucítila veľké chvenie. Mnohých vecí som sa veľmi bála, veď Prahu som vôbec nepoznala, ešte som tu nebola. Dobré pocity sa miešali so strachom.

Ako dopadli demo nahrávky?

Nahrávali sme takzvané „z prvej“, nič sme neprerábali, nevylepšovali. Nahrávky boli určené ako pomoc pri skúškach na javisku, keď som ešte nevedela všetky texty. Asi dopadli dobre, pretože nahrávanie s Michalom bolo veľmi príjemné.

Po demo nahrávkach ste išli rovno skúšať na javisko?

Nie, odišla som ešte na pár dní domov, ale už začiatkom decembra sa začalo aranžovať. Potom boli sviatky a od druhého januára som už zase tu.

Vaša postava Dorotky je zrejme alternovaná?

Alternuje ma Marta Jandová a Radka Fišarová.

Osud Dorotky asi nie je v Katovi Mydlářovi príliš veselý?

Dorotka má veľmi ťažký osud. Zalúbi sa do Jana, ale osud jej nepraje, aby spolu zostali. Zoberú jej dieťa a nakoniec ju upália.

Tragická postava...

Veľmi tragická postava.

Asi ste si ju privolali, keď ste predtým hrali „smrt“? A spevácke party?

Poloha mi veľmi dobre sadla, i keď to nie je vyslovene koloratúrne spievanie, predsa je to ale spievanie vyššie, sopránové. Melódie sú dobre napísané, veľmi dobre sa spievajú, naozaj som spokojná. A šťastná.

Ako v Prahe bývate?

Bývam v byte, ktorý si prenajímam, je to ďalej od Prahy. Zatiaľ to neriešim, pretože po týchto dvoch mesiacoch usúdím, či budem zotrávať v Prahe alebo budem dochádzať na predstavenia. Všetko bude závisieť aj od ponúk. Najskôr dokončím školu, a keď budú ponuky v Prahe, radšej by som zostala tu. Ale, keď budú v Bratislave, zostanem v Bratislave.

Ako vás prijali divadelní kolegovia?

Celé je to ešte na úrovni spoznávania sa. Každý je sústredený na svoju prácu, pretože to celé nahadzujeme, takže extra zoznamovanie neprichádzalo do

úvahy. Ja som navyše taký typ, že po skúškach hneď idem domov a kolegovia majú veľa inej roboty. Zbliženie asi príde neskôr.

Mal na vás počas vášho pobytu v Prahe Michal David čas?

Len si píšeme o tom, ako prebiehajú skúšky. Kontroluje noviny a prípadne pochváli článok. Stará sa, či mám všetko, čo potrebujem, či som v pohode. Takže všetky kontakty sú zatiaľ cez telefón. Na druhý týždeň by sa mal prísť pozrieť na skúšky.

Vnímate nejaký rozdiel medzi muzikálovou scénou v Bratislave a tu v Prahe?

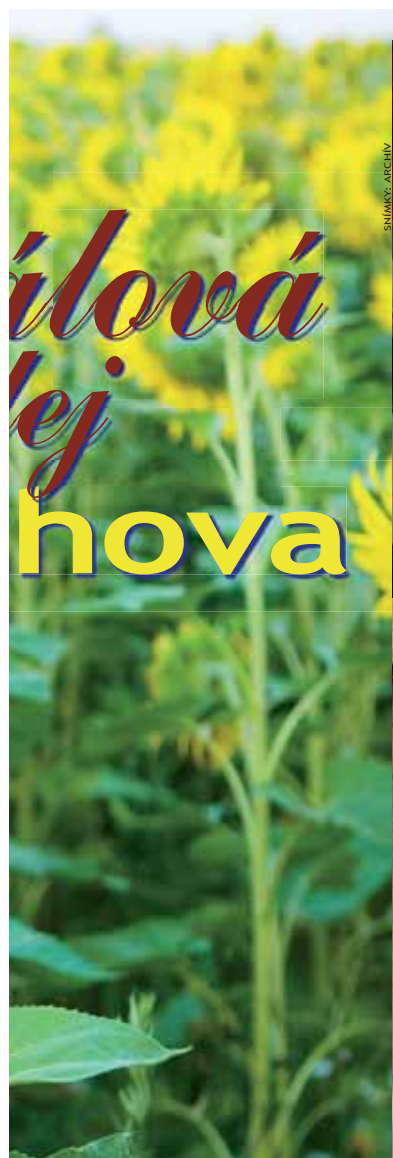
Rozdiel je asi v tom, že v Prahe ľudia viac chodia do divadiel. Predstavenia v divadle Broadway sú vypredané a mám pocit, že na Slovensku to trochu upadá.

Aké predstavenia ste tu videli?

Videla som Kleopatru a chystám sa na Mušketierov.

A vaša čeština?

Stále sa učím, nemám problémy, ale to nech posúdia iní.

Slávni z Košíc a regiónu

Medzi zaujímavosti Košíc, ktoré sa oplatí navštíviť, patrí tunajšie múzeum voskových figurín Slávni z Košíc a regiónu so sídlom v Urbanovej veži na Hlavnej ulici. Záujemca sa tu stretne s dvadsiatimi osobnosťami.

Anna Papiežová

Prvou je Rudolf Schuster (1934), v rokoch 1999-2004 prezident Slovenskej republiky.

Zaujme i svätá Alžbeta Durínska, patrónka Košíc. Starala sa o chudobných a chorých, zakladala nemocnice a útulky pre opustené deti.

Upúta aj majster Štefan, staviteľ Dómu svätej

richtára, historiografom a knihovníkom Gabriela Bethlena. Patril k najvýznamnejším a najuznávanejším uhorským básnikom. Roku 1614 vydal známu modlitbu Otčenáš (Oratio Dominica polyglotta) v 25 jazykoch.

Svoje miesto tu má aj František Rákoczi (1676-

Slovenského národného divadla boli Tajovského Statky-zmätky a Ženský zákon, Palárikovo Dobrodružstvo pri obžinkoch a Hviezdoslavov Herodes a Herodias. Bol zakladateľom teórie a praxe slovenskej javiskovej výslovnosti.

Výtvarné umenie zastupuje Július Jakoby (1903-1984). Výtvarné umenie študoval v Košiciach u Króna a sčasti aj u Halásza-Hradila. V mladších rokoch sa venoval kresbe, materiállovej grafike a maľbe pastelom. Vytváral kamenné a keramické mozaiky. Zvláštny dôraz kládol na farebnosť, ktorá priam vtáhuje do deja umelcovej výpovede.

Hudbu v expozícii zastupuje Janka Guzová-Becková (1917-1993), známa a populárna interpretka východoslovenských ľudových piesní. Do apríla 1969, keď emigrovala postupne až do

Alžbety. Vyprojektoval a postavil dôležitú časť chrámu tak, že sa vraj po vyťahnutí jedného kameňa celá stavba zrúti. Je tvorcom pastofória - výnimočného diela neskorogotickkej architektúry.

Návštevník sa zoznámi aj s Evliyanom Celebim, cestovateľom druhej polovice 17. storočia. Košice opísal vo svojej knihe ako jedno z najkrajších miest na svete, i keď ich pravdepodobne nikdy nenavštívil.

Svoje miesto v múzeu má aj uhorský Simplicitissimus, cestovateľ a dobrodruh. Slúžil ako vojenský bubeník v stoličnom vojsku.

Ďalej sa v sprievodnom katalógu o múzeu dočítate aj o Matejovi Korvínovi (1443-1490). Bol uhorským kráľom, podporoval dostavbu Chrámu svätej Alžbety. Umožnil Košiciam raziť mince a do Uhorska povolal učencov a umelcov.

Mnohých osloví i Žigmund Luxemburský (1368-1437), cisár svätej Rímskej ríše - nemeckých častí, ktoré k nej patrili, a uhorský kráľ. Zaslúžil sa o postavenie Chrámu svätej Alžbety a rozvoj Košíc.

V múzeu voskových figurín návštevník nájde i Gabriela Bethlena (1580-1629), veliteľa a politika európskeho formátu, vodcu protihabsburského odboja i Katarínu Brandeburskú, švagrinu švédkeho kráľa.

V expozícii múzea má svoje zastúpenie aj Ján Bocatius (1569-1621). Bol rektorom gymnázia,

1735), vodca protihabsburského povstania.

Mnohí sa iste pristavia aj pri Ondrejovi Szabóvi (1738-1919), prvom košickom biskupovi. Bol vicerektorom kňazského seminára sv. Štefana v Ostrihome, bratislavským a ostrihomským kanonikom, rektorom Generálneho seminára v Trnave a Pázmanea vo Viedni, titulárnym prepoštom a rektorom Trnavskej univerzity.

Jonáša Záborského (1812-1876) iste netreba predstavovať. Vytrvalo pracoval na zveladení slovenskej literatúry. Z obsiahleho diela sa umelecky a ideovo najsilnejšie javia Dva dni v Chujave, Panslavistický farár, satirické poviedky a Faustiáda a z dramatických diel Najdúch.

Zaujímavou osobnosťou v múzeu je Abebe Bikila (1932-1973). Ako 29-ročný vyhral v roku 1961 Medzinárodný maratón mieru v Košiciach. Rok predtým triumfoval na XVII. olympijských hrách v Ríme. Do povedomia i srdc divákov sa zapísal i tým, že celú trať bežal bosý. Triumf z Ríma zopakoval v roku 1964 na tokijskej olympiáde.

Pozoruhodným ponorom do slovenského divadelníctva je postava Janka Borodáča (1892-1964). Tento divadelný režisér, herec, pedagóg, národný umelec patril k zakladateľom a budovateľom slovenského profesionálneho divadelníctva. V rokoch 1945-1953 bol riaditeľom štátneho divadla v Košiciach. Tu vybudoval činoherný, operný a baletný súbor. Najlepšie predvojnové Borodáčove inscenácie na scéne

USA, absolvovala doma i v zahraničí množstvo koncertov a v bratislavskom rozhlasovom štúdiu naspievala asi 150 piesní. Sama zozbierala vyše 500 ľudových piesní. Osobitne sa venovala piesňam z rodného Spiša.

Výtvarné umenie má v múzeu ďalšieho zástupcu. Je ním Andy Warhol (1928-1987), maliar a filmár. Rodičia pochádzali z dediny Miková na východnom Slovensku a v roku 1913 sa vystažovali do USA. Stal sa popredným predstaviteľom pop-artu vo výtvarnom umení. Zvlášť vynikal v plagátovej tvorbe. Reprodukoval aj zdanlivo všedné obrazy z pretechnizovaného prostredia.

Z obchodnej sféry v expozícii nájdeme Štefana B. Romana (1921-1988). „Uránový kráľ“ sa narodil v dedine Veľký Ruskov na východnom Slovensku. V roku 1937 emigroval do Kanady. Na pozemkoch, ktoré vlastnil, bola objavená uránová ruda. Založil niekoľko významných obchodno-priemyselných spoločností a stal sa úspešným podnikateľom. Bol dlhoročným predsedom Svetového kongresu Slovákov.

Expozíciu múzea uzatvára Pútnik. V stredoveku putoval po kresťanských posvätných miestach bez ohľadu na útrapy a nebezpečenstvá. Veril, že každá návšteva uňho umocní hlbšie precítenie Božej prítomnosti.

Návšteva múzea iste osloví každého návštevníka a poskytne mu nevšedný kultúrny zážitok.

Slovákovica v Radosti

Po podobných akciách v kluboch Exit a Roxy, usporiadali tentoraz Student Zone Prague a Slovensko-český klub Slovákovicu v pražskom klube Radost FX.

Už podtitul akcie 1. slovenská párty v Radosti naznačuje, že tu vzniká nová tradícia. Napokon, klub v tesnom susedstve námestia I. P. Pavlova je na takéto podujatia predučený

i tým, že jeho majiteľom je Slovák, ktorý mnoho rokov žil v USA, Richard Uhlárik. Asi štyri stovky mladých ľudí prilákala nielen muzika, ale napríklad aj promo akcia stivovice a hrúškovice. Avšak najbližšie, v marci, naživo v SaSaZu s kapelami Polemic a Chiki liki tu-a i s ďalšími tahákmi... (vs)

Rozumiete správne po slovensky?

V poslednej decembrovej dekáde, konkrétne 23., 27. a 29. decembra, sa z Rádia Ethno, ktoré vysiela v Prahe na frekvencii 90,7 FM a v Brne na frekvencii 99,4 FM, začala ozývať relácia, pripravovaná Slovensko-českým klubom *Rozumiete správne po slovensky?*. Venuje sa česko-slovenským, predovšetkým jazykovým vzťahom. Projekt podporil Úrad vlády ČR v rámci programu podpory implementácie Európskej charty regionálnych či menšinových jazykov. Úlohy moderátorky sa ujala predsedníčka klubu a šéfredaktorka Slovenských dotykov Naďa Vokušová, vystúpiť už v decembri stihli medzi inými vicepremiér Rudolf Chmel, predseda Svetového združenia Slovákov v zahraničí Vladimír Skalský, jazykovedkyňa Mira Nábělková, slovakistka a dcéra Júliusa Satinského Lucia Satinská, herečka Daniela Bakerová, český slovakista Emil Charous, či spisovateľ a muzikant Dušan Malota. Program, kde budú vystupovať ďalší zaujímaví hostia, jazykovedcami počínajúc a kultúrnymi tvorcami končiac, rámuje aj kvalitná slovenská hudba a popri terestriálnom vysielaní je prístupný aj prostredníctvom internetu na stránkach www.ethnoradio.cz. Na týchto stránkach je aj zvukový archív, kam sa postupne ukladajú všetky odvysielané relácie, ktoré je tak možné znovu si vypočuť. (lw)

Hokey zmení tvár Bratislavy

Za niekoľko desiatok dní sa zmení život v hlavnom meste Slovenskej republiky - 29. apríla tu totiž začínajú majstrovstvá sveta v ľadovom hokeji. Organizátori šampionátu upravia dopravu v okolí štadióna, pre autá uzavrú niektoré ulice, v inom režime bude fungovať mestská hromadná doprava. Dopravné fungovanie, respektíve obmedzenie, organizátori vyskúšali už 11. a 12. februára na

„schovať“, prikryť reklamnými pútačmi. Steny počmáraného a rozbitého podchodu na Trnavskom mýte, ktoré je dôležitým dopravným uzlom v blízkosti štadióna, dejiska šampionátu, by mali prelepiť reklamy. Primátor Bratislavy Milan Ftáčnik povedal, že radikálne riešenia sa v podchode, ktoré spravuje mesto, robiť už nedajú. Dôvodom je podla neho čas, ktorý ostáva do začiatku

medzinárodnom turnaji Slovakia Cup, ktorý bol rovnako ako majstrovstvá na štadióne Ondreja Nepelu.

Dopravu v Bratislave komplikuje na rozdiel od druhého dejiska šampionátu, Košíc, miesto majstrovstiev. Štadión v Bratislave je takmer v centre mesta. „Bratislava nemala vyhovujúci štadión,“ hovorí prezident organizačného výboru majstrovstiev Juraj Široký. „Na šampionát však bude pripravený na sto percent.“

Zmeniť sa má aj nedostojný priestor železničnej a autobusovej stanice či zničený podchod na Trnavskom mýte. To, čo mesto opraviť nestihne, alebo, ako tvrdí, na to nemá peniaze, chce

majstrovstiev a aj peniaze. „Nie sme schopní to zafinancovať z rozpočtu.“

Stanice by sa mali dočkať aj iných zmien, než len formálnych. „Železnice prisľúbili, že hlavná stanica prejde drobnými úpravami.“ Rovnako sa má upratať aj priestor Predstaničného námestia. „Aby ste tam už nevideli to, čo by ste nemali,“ dodal primátor.

Obyvatelia sa musia pripraviť aj na viac ľudí. Nielen divákov, ktorí pôjdu na štadión, ale aj tých, ktorí sa na zápas nedostanú. Pre nich budú slúžiť takzvané fan zóny.

V susedstve štadióna má pre fanúšikov slúžiť základná škola Kalinčiakova, druhé miesto fandaní má byť v centre mesta. (lt)

Info

• ut. 15. 2. o 18.00
Modrá sála SI,
Jilská 16, Praha 1
20. výročie vzniku V4 za
predsedníctva Slovenskej republiky
Výstava mapuje 20 rokov
existencie tohto spoločenstva
štyroch stredoeurópskych štátov

• st. 16. 2. o 19.00
Národný pamätník na Vítkove,
Praha
VYŠEHRADSKÝ JAZZ
Koncert pri príležitosti 20. výročia
založenia Vyšehradskej skupiny
Účinkuje Central European Jazz
Connection v zložení:
Kuba Stankiewicz (PL) - klavír
Matúš Jakabčič (SK) - gitara
Kornél Fekete-Kovács (HU) - trúbka
Jaromír Honzák (CZ) - kontrabas
Peter Solárik (SK) - bicie
Ako hosť vystúpi Slovinc
Primož Fleischman - saxofón

• pi. 18. 2. - ne. 27. 2.
České Budějovice
DNI SLOVENSKÉJ KULTÚRY
V ČESKÝCH BUDEJOVICIACH
Tradičná prezentácia
a propagácia slovenskej kultúry

• so. 19. 2. o 20.00
Měšťanská beseda,
Kopeckého sady 13, Plzeň
XII. PLES OBCE SLOVÁKOV
Do tanca a k dobrej nálade bude
hrať Hudobná skupina pana Matějky
a Vráblovci z Prahy

• po. 21. 2. o 20.00
Café Teatr Černá labuť,
Na Poříčí 25, Praha 1
Stanislav Šteпка: SLOVENSKOČESKÉ
TANGO '2009 - hra na city alebo
o citovom živote futbalového
rozhodcu

• st. 23. 2. o 22.00
Jazz Dock, Jazz & Blues, Bar & Café,
Janáčkovo n. 2, Praha 5
LONGITAL
Popredná slovenská hudobná skupina
predstaví nový koncertný program
z aktuálneho albumu TERAZ a vráti
sa aj k niektorým starším skladbám

• št. 24. 2. o 19.30
Divadlo v Řeznické o.p.s.,
Řeznická 17, Praha 1
Lubo Dobrovoda: JA MALKÁČ
Pokus o náhľad do spolunažívania
jednej česko-slovenskej rodiny

očami päťročného chlapca koncom
60. rokov 20. storočia
Hrajú: M. Veliký, M. Zimová,
P. Varga, D. Deutscha, M. Matejka
Réžia: Slovenská sekcia Divadla
v Dlouhé

• ne. 26. 2. o 19.00
Hotel Kozák,
Horova 1622/30, Brno - Žabovřesky
IX. SLOVENSKÝ PLES V BRNE
Dobrá zábava, bohatá tombola
a typické slovenské občerstvenie.
Do tanca zahrá hudobná skupina
ROSE BAND a ľudová hudba
Folklorneho súboru PŮČÍK.
V programe sa predstaví dievčenská
spevácka skupina Kmotričky, tanečná
skupina Novoveská štítka a slovenskí
hostia z Mestského divadla Brno

• po. 28. 2. o 19.30
Salon Philharmonia,
Krocínova 1, Praha 1
SHAFRAN QUARTET
Koncert violončelového kvarteta
v zložení: J. Lupták (SK), A. Gál (SK),
T. Brcko (SK), B. Adorján (HU)

(Zvýraznené podujatia usporiadať alebo
spolusporiadať Slovensko-český klub, vydavateľ
Slovenských dotykov, a Česko-slovenská scéna)

„Cielom našej spoločnosti je rozvíjať a šíriť myšlienkový odkaz Milana Rastislava Štefánika, rozvíjať historické povedomie o ňom a o jeho dobe. Chceme vrátiť jeho osobnosť do pamäti národa a dúfame, že toto naše úsilie zaujme verejnosť a bude úspešné. Bude to radosť pre nás všetkých a pocit, že naša činnosť má význam a nie je to len zbytočné spolokárenie“ - to sú slová predsedu Spoločnosti Milana Rastislava Štefánika Vojtecha Čelka pri jej založení v máji 2004.

Potrebuujeme omladenie

Zuzana Bukovská

Založením spoločnosti vyvrcholila viac ako pätnásťročná štefánikovská aktivita v pražskom prostredí, ktorá sa začala vedeckým seminárom o živote, diele a odkaze M. R. Štefánika v máji 1989. Seminár vyvolal veľký záujem verejnosti, ale nikto z účastníkov seminára vtedy netušil, že už za pár mesiacov dôjde k zmene politických pomerov, ktorá umožní oživenie štefánikovskej tradície.

Spoločnosť bola zaregistrovaná ako občianske združenie, ktoré spája ľudí na základe spoločného záujmu, a v ktorom všetci pracujú dobrovoľne, bez akejkoľvek profesionálnej sily. Oporu má v štefánikovskej hviezdárni na Petřine v Prahe, pri ktorej má združenie svoju adresu a ktorá mu pri pietnych aktoch poskytuje zázemie. Členovia spoločnosti sa stretávajú pred hviezdárňou pri soche M. R. Štefánika na spomienkových stretnutiach a pietnych aktoch pri príležitosti pamätných výročí, najmä 28. októbra v deň vzniku spoločného štátu Čechov a Slovákov, 4. mája v deň tragickej smrti M. R. Štefánika a pri ďalších príležitostiach.

pozoruhodný: okrem spomienkových a pietnych stretnutí, sú to najmä prednášky, výstavy, besedy, prezentácie publikácií tykajúcich sa M. R. Štefánika a obdobia, v ktorom žil. Z tých posledných treba spomenúť prezentáciu knihy vnuka Milana Hodžu prof. Johna Palku z USA *Moje Slovensko, moja rodina*, ktorá sa stretla s veľkým záujmom verejnosti. Predseda spoločnosti Vojtech Čelko často prednáša v celom Česku o Štefánikovi a zastupuje spoločnosť na rôznych akciách celorepublikového významu. Štefánikova spoločnosť je otvorená a podieľa sa na aktivitách slovenských spolkov v Prahe, najmä na podujatiach Slovensko-českého klubu, Obce Slovákov v Českej republike, Kollárovej spoločnosti, Historickej skupiny účastníkov SNP a Slovenského evanjelického a.v. zboru. A dôležité je pripomenúť aj spoluprácu so zahraničnými inštitúciami, ktoré majú zhodné alebo obdobné ciele činnosti, najmä s Medzinárodnou spoločnosťou na uctenie pamiatky generála Milana Rastislava Štefánika v Paríži a so Spoločnosťou a Nadáciou M. R. Štefánika v Brezovej pod Bradlom a v Bratislave.

A čo trápi predsedu združenia Vojtecha Čelka? „Potrebovali by sme získať mladých ľudí. Stačí dvoch

Zámerom spoločnosti je predstaviť svojim členom, ale aj širšej verejnosti Milana Rastislava Štefánika nielen ako jedného zo zakladateľov spoločného štátu Čechov a Slovákov, vojaka a diplomata, ale aj ako vedca, ukázať jeho život a dielo v celom jeho kontexte a aktualizovať jeho odkaz pre súčasnosť. A nie je tajomstvom, že touto činnosťou chce spoločnosť upevniť aj vzájomnosť Čechov a Slovákov, ved' medzi jej členov patria tak Slováci, ako aj Česi.

Aj keď sa spoločnosť zatiaľ nemôže preukázať veľkou členskou základňou, výpočet jej aktivít je

troch, lebo nezastierajme si, naša členská základňa je vysokého veku. Musíme myslieť na budúcnosť, aby našim odchodom neskončila naša činnosť.“ Na získanie nových členov môžu pomôcť aj webové stránky spoločnosti (www.mrstefanik.cz). Záujemcom poskytnú informácie o spoločnosti, o jej činnosti, o aktuálnostiach a k dispozícii je aj elektronická členská prihláška. Ak sú vám blízke myšlienky Milana Rastislava Štefánika a nie je vám cudzia česko-slovenská vzájomnosť, tak neváhajte a kliknite na vyššie uvedenú adresu. Budete vítaní.

JÁN NEPOMUK BOBUĽA Zradca alebo taktik a stratég?

Keby bolo rešpektované paritné zastúpenia národov žijúcich v Uhorsku, museli by mať v uhorskom sneme Slováci dvadsaťosem poslancov. Aká bola situácia v časoch nazývaných dobou maďarizácie a aká bola holá skutočnosť, je všeobecne známe. Prví poslanci hlásiaci sa k slovenskej národnosti dostali sa do uhorského snemu začiatkom dvadsiateho storočia, teda ani nie dve desaťročia pred rozpadom Rakúsko-Uhorska. Aká bola situácia pred tým, keď sa dostali do uhorského snemu prví slovenskí poslanci? Ako vieme, dostali sa do neho postupne Vavro Šrobár, Pavol Blaho, Andrej Hlinka, Ferdinand Juriga, Milan Hodža. Je tu ale otázka: Neboli pred tým v uhorskom sneme slovenskí poslanci, o ktorých sa historické pramene nezmiňujú?

Na túto otázku si treba odpovedať asi takto. V období maďarizácie mali mnohí v podstate dve možnosti. Buď sa hlásiť k slovenskej národnosti ďalej a narážať na problémy s tým spojené, alebo dať prednosť kariére a riadiť sa heslom: Kto chce s vlnami byť, musí s nimi nahlas vyť. Boli i takí, ktorí dali prednosť variante druhej. Možno sa Slováci cítili v kruhu rodiny, alebo svojich najbližších priateľov, ale na verejnosti sa v slovenskom národnom hnutí nijako neangažovali, ba ani sa k slovenskej národnosti nehlásili. Takým prípadom je Ján Nepomuk Bobuľa, ktorého meno by i tak nemalo byť zabudnuté. Žil v rokoch 1844 až 1904, bol majiteľom stavebnej firmy a tiež mecenášom rôznych družstiev, roľníckych pokladníc, robotníckych spolkov a iných. V mladých rokoch finančne podporoval tiež Maticu slovenskú, podobne ako vtedy vzniknuté slovenské gymnáziá i ďalšie slovenské organizácie a spolky. Na rozdiel od prevažnej väčšiny slovenskej reprezentácie začiatku druhej polovice 19. storočia, ktorá maďarskej strane neverila, alebo brala maďarské snahy s veľkou rezervou, čoho dôkazom je, že bola orientovaná smerom k Viedni, Bobuľa veril, že sa s maďarskou politickou reprezentáciou dohovoria, a tak sa mu podarí presadiť slovenské národné záujmy. Preto rakúsko-uhorské vyrovnanie vítal. Čo nasledovalo potom je všeobecne známe. Po vyrovaní sa Bobuľa už nijako v slovenskom národnom hnutí neangažoval, ani nijako nezdôrazňoval svoj slovenský pôvod. Čo sa odohrávalo v jeho mysli sa už nikdy nezovieme. Ostali len nezodpovedané otázky, kde sú opäť dve možnosti. Podľa jednej videl, že je všetko stratené a tak poznal, že nemá cenu sa ďalej v slovenskom národnom hnutí angažovať. Podľa druhej stále veril v možnú dohodu s maďarskou stranou, a následné presadenie slovenských národných záujmov. Vyčkával, lebo dospel k názoru, že ešte neprišiel vhodný čas. Roku 1888 bol zvolený za poslanca uhorského snemu za okres Rimavská Sobota. Snažil sa podporiť a presadiť mnohé nové a progresívne návrhy, ale za slovenské národné záujmy sa neangažoval. Podporoval vznik družstiev, a to tiež finančne, podobne ako ďalších robotníckych, remeselníckych spolkov a rôznych finančných inštitúcií. Od uhorskej vlády obdržal tiež niekoľko vyznamenaní.

Ako teda hodnotiť takéhoto človeka? Ako zradcu národných záujmov? Alebo prijať druhú alternatívu a hodnotiť ho ako taktika a стратега, ktorý videl, že ešte nie je vhodný čas? Myslím si, že sa jednoznačná odpoveď bude hľadať ťažko.

Vladimír Kasjaňenko

Brno sa dočkalo. Ambiciózna moravská metropola na riekach Svitave a Svratke sa vlní zaradila medzi svetové kultúrne centrá, i keď prehrala súťaž o najdôležitejšie mestá, v širšom rámci organizovanú Európskou úniou. Skončila za snaživejšou Plzňou a Ostravou. Pre samolúbosť a sebavedomie niekdajšieho hlavného mesta Moravy to bola nepochybne hanba, ktorú nezmažú ani niektoré posledné stavebné a budovateľské novinky posledných týždňov.

Janáček Brno 2010

Jiří Vitula

Brno tak prišlo o poldruhého milióna eur z pokladnice gréckej zbohatlíčky a slávnej herečky Meliny Merkuriovej, ale tiež o povest', ktorá ho bude sprevádzať dejinami európskych krajín. Útechou by mu mal teraz byť bohunický zdravotnícky kampus, ktorý stál viac než 5 miliárd korún. Ale ako sa dodatočne zistilo, chýbajú mu predĺžené električkové trate i ostatná doprava. Podobné závažné nedostatky boli zistené pri dostavbe a vybavení budovy Janáčkovho operného divadla, v ktorom sa po ročnej prevádzkovej pauze podarilo doplniť len strojovú časť hlavnej scény a urobiť niektoré drobné úpravy v hľadisku, zatiaľ čo boli úplne odložené podzemné úpravy na parkovanie a skladovacie priestory. K tomu treba podotknúť, že Brno úplne chýba priestorná koncertná hala, ktorá mala vyrásť do piatich rokov, takže Brnianska filharmónia supluje svoje vystúpenia na pódiu Janáčkovej opery.

Spásnou udalosťou, keď Brno doposiaľ nedoriešilo svoj nedávny spor s pražskými žiadateľmi o premiestnenie najvýznamnejšieho výtvarného cyklu Slovanská epepeja od Alfonza Muchu do pražskej galérie, sa stal novozaložený Janáčkov medzinárodný hudobný festival, ktorý svojím odborným a interpretačným zameraním i obsahom presiahol všetky doterajšie hudobné udalosti u nás. Brno sa ukázalo ako skutočný kultúrny a umelecký priesečník vzájomného hľadania a konfrontácie vynikajúcich interpretov diela, ktoré vyrástlo z prirodzených prameňov českého, moravského a ruského pôvodu. Našiel svojho objaviteľa a tvorivého autora v takej pôvodnej miere, ktorá vylučuje akékoľvek kopírovanie, napodobňovanie, ktoré by mohlo pôsobiť ako omyl alebo nadsadenie,

a ktoré by sa vymykalo pôvodným citovým či dramatickým zdrojom, ako ich chápal a prežíval Leoš Janáček. V tomto ohľade spočíva Janáčkov odkaz, ktorý je najcennejším vodítkom k chápaniu jeho skladateľského odkazu, a tým i k autentickému interpretácii.

Po rokoch bolo nesmiernou satisfakciou pre široké uznanie Janáčkovej tvorby medzinárodnou verejnosťou, keď moravskí odborní usporiadatelia, na čele s umeleckým riaditeľom Národného divadla v Brne Danielom Dvořákom a jeho spolupracovníkmi, vzali na seba úlohu prvýkrát zostaviť tri desiatky domácich i zahraničných programov, aby tak na Medzinárodnom Janáčkovom festivale v Brne zosumarizovali širokú škálu skladateľových diel - od opery a činohry cez recitály a hudobné večery až po čítanie a rôzne workshopy - a ponúkli ich publiku ako cyklus pod názvom Janáček Brno 2010. Žiaľ, stalo sa to práve vo chvíľach, keď v 85 rokoch zomrel jeden z najväčších janáčkovských znalcov, titelov a zahraničných pamätníkov, ktorý ho od dvadsiatich rokov minulého storočia vo svetových sieňach a divadlách propagoval - Angličan, sir Charles Mackerras, niekdajší skvelý žiak a dirigentský potomok Václava Tallicha.

Exkluzívne boli vtedy uskutočnené dve operné premiéry, Výlety pána Broučka na Mesiac a Šárka popri siedmich medzinárodne nastudovaných Janáčkových operných dielach a celom rade komorných a vokálnych diel, pochádzajúcich zo skladateľovej bohatej dielne. Z Moskvy pricestovala slávna Helikon-Opera s čapkovskou Vecou Makropulos, nemecký súbor z Essenu priezol do Brna spriaznenú Bergovu Lulu. Publiku sa predstavili i slávne komorné súbory z cudziny.

Stredom pozornosti sa stali predovšetkým sympóziá a odborné konferencie hudobných znalcov a bádateľov z celého sveta, praktickou stránkou festivalu potom rôzne inscenácie renomovaných umelcov medzinárodných scén, ktoré vojdú do trvalého povedomia všetkých znalcov a titelov skladateľovej tvorby i jeho vzácneho mena.

Hviezdou festivalu Janáček 2010 sa stal nesmierne skúsený a veľakrát hudobnými kruhmi korunovaný - šesťdesiatročný Američan Robert Wilson, dnes akiste najzaslúžitejší operný divadelník vo svete, ktorý navyše na Scéne Janáčkovho divadla v Brne našťudoval, v medzinárodnom vydaní s českými a zahraničnými opernými interpretmi, jedno z Janáčkových vrcholných tvorivých diel - operu Káťa Kabanová vo vlastnom originálnom chápaní. S britskou scénografkou Pamelou Howardovou uviedlo divadlo pôvodnú premiéru opernej verzie z roku 1917 v opere Výlety pána Broučka na Mesiac.

Mladej brnianskej režisérke Kristíne Belcredi sa podarilo rekonštruovať a scénicky uviesť dielo - celé roky málo frekventovaný titul, operu Šárka, ktorá bola autorom veľakrát prepracovaná a ktorá zostala ako takmer neznáme skladateľovo dielo fragmentom pre bádateľov o neobjasnenom skladateľovom tvorivom rozmachu. Popri týchto divadelných novinkách pripútala vrcholný zahraničný záujem neobvykle modernými praktikami, veľkou pohybovou kultúrou a v Brne doposiaľ nevidanými svetelnými efektmi podaná Káťa Kabanová, ktorá ukázala, aké kúzla a zázraky sa dajú v dnešnom scénickom umení dokázať. Po pražskej inscenácii v Národnom divadle - Janáčkovej opery Osud, môžeme umelecké novátorstvo priznať Robertovi Wilsonovi.

Sedí v separátnej cele, k dispozícii má počítač a skupinu skúsených právnikov a čaká, či ho vydadajú z Londýna do Štokholmu a potom, čo je horšie, možno do USA, alebo prepustia ako nevinného. Britský magistrátny sudca má rozhodnúť o platnosti niektoej z troch predložiek. Či totiž informáciu, ktorú akosi získal ktovie odkiaľ, Assange po-užil, vy-užil alebo nedajbože zne-užil. To je rozhodovanie, do ktorého sa nepokúšam zaplietať. Obávam sa ale, že nám, prostým ľuďom kdekolvek na svete ide o viac. Konkrétne o relatívne hodnoty, akými sú naša bezpečnosť a sloboda. Aj v zmysle, ako ich chápe Julian Assange.

Wikileaks

Egon T. Lánský

V súvislosti so zverejňovaním dôverných až prísne tajných informácií z diplomatických depeší sa v poslednom čase po celom svete publikovalo a publikuje mnoho názorov, viac, či

menej kvalifikovaných. Väčšinou sa týkajú práva na slobodu šíriť a získavať informácie. To je otázka, ktorá vyzerá, ale nie je, jednoduchá - odpoveď na ňu už vôbec nie. Mňa zaujali a vystrašili dva iné aspekty, ktorými sa tu mienim trochu zaoberať, totiž medzinárodné vzťahy a ľudské istoty, týkajúce sa viac, či menej občana kdekolvek na svete.

Pokiaľ ide o zahraničnopolitické súvislosti, po počítačom úľaku sa mi zdá, že nič až tak nebezpečného nehrozí. Oveľa väčšou hrozbou svetu bol nedávny prezident USA George W. Bush, keď s podporou celého radu (aj našich) politikov zavliekol nielen USA, ale svet do vojny v Iraku, v Afganistane, s Al Kajdou i s Pakistanom, nepriamo i s Iránom. Všetko to je jedna jediná vojna, postavená na vyluhovaných príčinách a nezbavili sme sa jej dodnes. Dostal zverejnené depeše zo zastupiteľských úradov Spojených štátov sú možno pikantné i keď nie celkom nezaujímavé klebietky, aké sa od diplomatov očakávajú a za istých okolností môžu aj závažné rozhodovanie ovplyvniť. Uvidíme, čo sa ešte ukáže, ale ak k „Wikimu“ nič závažnejšie nepresiaklo, veľká škoda nevznikla - možno naopak - vieme, že si treba dávať lepší pozor.

Ide samozrejme o služobný priestupok, možno trestný čin, v každom prípade o akúsi predstieranú pseudoinvestigatívnu žurnalistiku. Také informácie totiž nepadajú z neba a väčšinou sú vždy za

voľačo. Napríklad, kedysi sa mi prihodilo, že som ako člen českej vlády navštívil moju „nerodnú“ vlasť - Švédsko a pri pracovnom obede diskutoval s hosťiteľmi o miere demokracie. Poukázal som, že na rozdiel od Švédska, kde sa občan prostredníctvom úradov dozvie, priamo z poštovej schránky, kam denne padá množstvo informácií, aké má práva, ako a kde ich môže uplatniť, u nás na to nemáme a občan sa všeličo, čo by mal vedieť, ani nedozvie. Zápis pri obede robil mladý diplomat z nášho úradu, ktorého z ničoho nepodozrievam. Lenže kosi na ministerstve text zrejme okopíroval a „dodal“ novinárovi, ten ma v celkom inej súvislosti oslovil a keď som mu k „veci“ nič nepovedal, napísal, že Lánský pri návšteve Švédska oficiálne tvrdil, že Česká republika nie je demokratická. Banalita, ani

to nebolo oficiálne, ale v neskúsenom štáte mohla byť nepríjemná... Bolo to nadarmo, aj keď možno nie celkom zadarmo. V iných prípadoch môže ísť o nedozierne následky - pár príkladov: Vzťahy Irán-Izrael, Severná a južná Kórea, Čína a Tchajwan...

O svete počítačov a internetu toho viem oveľa menej - sotva sa prehrabem informáciami o zemešli a jej okolí a napíšem svoje textíky. Tým viac ma ohromili správy o zablokovaní sietí

a napríklad platobných kariet Visa a Master Card, o vyčítaní hackerov, prelamujúcich sa do mimoriadne zabezpečených sietí, odpovediach správcov sietí a pomste hackerov. Ani všetci „ajťáci“, s ktorými sa často radím, mi nepomohli.

Napríklad platobné karty používajú občania vo veľkej časti sveta, štáty - veľké, či malé sú od ukladania a prúdenia toku informácií priamo závislé, rovnako ako veľké banky. Čiastočne a dočasne ma nakoniec upokojil komentár vychýreného experta Douglasa Rushkova na CNN, ktorý vysvetľuje, že internet je postavený na mimoriadne centralizovaných sieťových serveroch a doménach, od ktorých sú závislé aj veľké servery ako sú The New York Times, Guardian, Der Spiegel a podobné. Preto tieto spravodajské firmy obdržali od Wikileaks celý balík, aby ich nebolo možné, čo aj nakoľko, vypnúť.

Servery, kontrolujúce siete sú súkromne vlastnené, majú možnosť - aj keď azda nie právo - siete odpojiť, či pripojiť a zatiaľ fungujú neutrálne. To ma, zatiaľ, upokojilo. Ale čo ak sa raz vlastníci rozhodnú, že budú neutrálni iba voči tým, čo si to zaplatia, teda tým, čo na to budú mať? A čo ak hackeri namiesto centrálnych serverov vyvinú systém prepínania cez počítače jeden na druhého? A bude možné prevádzať (zdanlivo, ale skutočne) bohatstvo pomimo tradičného bankového systému?

Za pravdu boli mnohí potrestaní - Galileo, či Jan Hus sú dva príklady z mnohých. V prípade Wikileaks je skôr otázka, či trestať za zneužitie pravdy. A koho trestať?

List Jurijovi Gagarinovi

Literárna súťaž brnianskeho vydavateľstva Větrné mlýny je určená aj slovenským autorom, adresátom je ruský kozmonaut.

Vydavateľstvo Větrné mlýny Brno vyhlasuje literárnu súťaž o najkrajší literárny list a ako adresáta tohto listu si organizátori vybrali ruského kozmonauta, pilota a taviča Jurija Alexejeviča Gagarina. Text listu by nemal presiahnuť štyri strany, pravidlá súťaže povoľujú, aby bol list napísaný v jednom z dvoch hlavných jazykov niekdajšieho Česko-Slovenska. Větrné mlýny privítajú písanie o láske, bežných radostiach a starostiach, vylúčené nie sú ani listy vo veršoch či v dialógoch.

Uzávierka súťaže je 28. februára. Víťaz bude slávnostne vyhlásený 12. apríla 2011, teda v deň 50. výročia vzletu prvého človeka do vesmíru. Laureát dostane 10 000 Kč, gramofónovú platňu a najlepšie kusy budú vyslané na obežnú dráhu alebo uverejnené v revue RozRazil. Viac na internetovej adrese www.vetrnemlyny.cz. (kul)

Jej životom sa preplietajú dve profesie - je speváčkou aj kozmetičkou - a dve krajiny - Slovensko a Nemecko. Nechce sa prezentovať len v reality šou, v súčasnosti pripravuje nový album a popritom rada zabáva ľudí na koncertoch.

🌈 Každú chvíľu ste niekde na ceste - chvíľu v Nemecku, potom cestujete do Bratislavy, odskočíte si do Viedne, idete na otočku do Trnavy... Neunavuje vás to?

Mňa by unavovalo, keby som mala sedieť na jednom pláci, pretože som kreatívny človek. Moje oči sú všade, všetko vnímam, preto nemôžem jazdiť autom. Keď za volantom zbadám priateľku, viem presne, čo má oblečené. Manžel mi nedovolí šoférovať, lebo som príliš hyperaktívna. Som rada, keď mám zaplnený deň rôznymi činnosťami, aj keď som sem-tam unavená. Zistila som, že aj keď sa cítim na štyridsaťpäť rokov, moje telo je inakšie. Život treba využiť, kým vládzeš.

🌈 Manžel vás musel vykúpiť, aby ste sa mohli oficiálne vydať do Nemecka. Nikdy ste nelutovali, že ste sa presťahovali?

Nie, nikdy. Asi to bolo tým, že som mohla chodiť na Slovensko, čo bolo pre mňa veľmi dôležité, lebo som nechcela, aby mali rodičia problémy.

Okrem toho som išla do veľmi dobrého prostredia. Manželova rodina je „clique“, čo znamená, že drží spolu. Každé dva týždne sme boli u nich na kávičke. Niektí si myslia, že Nemci nedržia spolu, ale to nie je pravda. Bavoráci sú veľmi podobní Slovákom.

🌈 V Nemecku ste rozbehli kariéru v kozmetickom salóne. Ako ste sa k nemu prepracovali?

Veľmi jednoducho. Každá baba sa musí šminkovať, to je jasné. Dostávala som zaujímavé listy typu „pani Eva, vyzeráte dobre, povedzte, ako to robíte?“, pritom som robila to, čo všetky baby na Slovensku. Potom som sa zoznámila s majiteľom jedného veľmi dobrého hotela. Ponúkli mi miesto šéfky kozmetického salónu a poslali ma študovať. Po štyroch rokoch som si povedala, že to, čo môžem zarobiť jemu, môžem aj sama sebe a otvorila som si vlastný salón, ktorý som mala dvadsaťjeden rokov.

🌈 Keď ste zatvorili svoj kozmetický salón, zriadili ste si ho v izbe vášho domu. Ešte v ňom pracujete?

Keď som skončila so salónom, všetci klienti boli smutní. Teraz mám okolo pätnásť dām, ktoré ma poprosili, či by ku mne nemohli ďalej chodiť. Práve

to som nechcela, lebo som sa chcela venovať už len spevu, ale všetko sa dá zariadiť. Veľa mi dala jedna pani grófká, ktorá ku mne chodí. Táto dáma ma veľmi veľa naučila - ako sa obliecť, ako sa správať, len kedy ako rozprávať som trošičku pozabudla (smiech). Veľa „kecám“, ale nie pri práci.

🌈 V hre ste však mali aj iné povolanie. Dva roky ste študovali právo. Ako sa vám podarilo presvedčiť rodičov, že spev je pre vás to pravé?

Bolo to veľmi ťažké. Nemala som pocit, že by rodičia za mnou stáli. Mama áno, ona držala pri dcérke, ale otec povedal, že najprv musím mať profesiu, potom môžem hrať. Stala som sa učiteľkou klavíra, ale nemohla som sa tomu venovať, nemám trpezlivosť s malými deťmi.

🌈 Skúšali ste aj učiť?

Sem-tam deti priateľov v Nemecku. No vnútorne som vedela, že to nie je profesia pre mňa. Ja som „cirkus koniček“, ako ma volala stará mama. V rodine sme mali dvoch alebo troch právnikov. Otec strašne chcel, aby som vyštudovala právo. Až keď som povyhrávala viacero festivalov, povedal môjmu spievaniu konečne okej.

🌈 Ako ste sa vlastne dostali k spievaniu?

Spolužiaci ma zapísali do Zlatej komory, lebo som vždy všade spievala alebo recitovala. Vyhrala som a potom to už nejakou mierou išlo aj na ďalších festivaloch. To už dnes neexistuje, aj keď sú rôzne súťaže, ale už nemajú ten cveng ako kedysi. Napríklad Bratislavská lýra, kde som vyhrala dva roky za sebou, to bol celosvetový pojem.

🌈 Aj vám niekedy prišlo na um, že by ste sa mohli raz stať známu?

Podľa mňa si človek automaticky myslí, že sláva príde. Ale to, čo sa stalo teraz, že som dostala druhý dych, som si nikdy nemyslela. Nezakladala som si na tom. Naozaj som sa veľmi tešila, keď som prestala hrať s Braňom Hroncom, že si založím rodinku. To bolo pre mňa veľmi dôležité. Neskôr som však zistila, že to nie je všetko a nie som až taká šťastná. Som rada, ako sa život vyvinul, že môžem ďalej spievať, aj robiť kozmetiku. Toto je všetko, čo ľúbim.

🌈 Tvoríte v súčasnosti nové pesničky?

Práve na nich pracujem. Chceli by sme vydať asi môj posledný album, ktorý by mal byť hotový niekedy na budúci rok. Pesničky by mali byť autorské a niektoré aj prevzaté od mladých svetových spevákov. Pôjde o moderné skladby od Katy Perry, Davida Guetta a podobne. Mám veľmi rada koncerty, aj keď som po nich úplne groy, ale vždy zhodím dve kilá a som šťastný človek. Manžel vie, keď som doma nervózna, že už potrebujem koncertovanie. Zistila som, že ma mladí ľudia žerú. Nehrám sa na mladú, som taká, aká som. Väčšinou, keď začnem moderovať, poviem, že určíte som tu najstaršia, ale neprekáža to, niekto musí byť najstarší. Vek si ani neuvedomujem, rovno poviem, koľko mám rokov. Len teraz to už vravím tak, že spolu s manželom máme 123 rokov, on má 83 a ja už len tých 40 (smiech).

Miroslava Mihaličková

Eva Máziková (61) sa narodila v Bratislave. Po strednej škole začala študovať právo, ale po dvoch rokoch so štúdiom skončila, aby sa mohla venovať speváckej kariére. Účinkovala na viacerých hudobných festivaloch a súťažiach. V rokoch 1971, 1972 vyhrala druhé a prvé miesto na Bratislavskej lýre, onedlho nahrala svoj prvý album. S kapelou Braňa Hronca hrávala často za hranicami, pričom precestovala aj západné krajiny. V roku 2004 jej vyšiel dvadsiaty album s názvom Iná žena. V súčasnosti pripravuje nový album. Mohli sme ju vidieť aj vo filme - Pacho, hybský zbojník, Medený gombík, aj v televíznej groteske Dýchni. Vydala sa do Nemecka, s manželom má syna Benjamina.

Život treba využiť

Kolekcia porcelánu

Blanka Matragi každým svojim krásnym modelom už tridsať rokov potvrdzuje, že je ako módna návrhárka a výtvarníčka jedinečná. Ale keďže je všestrannou umelkyňou a stále má rada výzvy, za posledných päť rokov sa vedľa „haute couture“ začala venovať aj sklárskej tvorbe a užitému dizajnu. Ako ináč - veľmi úspešne. Prvý raz sa pustila aj do vytvorenia vlastnej kolekcie porcelánu s názvom „Motýlie krídla“ - a to v spolupráci so spoločnosťou Thun 1794 a. s. Jej slávnostný krst sa konal v druhej polovici novembra v Prahe, v priestoroch reprezentačnej predajne Moser.

Slávna rodáčka zo Svetlej nad Sázavou, ktorá už tridsať rokov žije a tvorí v Bejrúte, aj touto svojou porcelánovou kolekciou dokázala, že je jedinečná aj ako dizajnérka.

Táto nádherná limitovaná kolekcia porcelánu, ktorú pokrstila rodina známeho českého hudobníka Karla Vágnera, sa skladá z čajovej, kávovej a dezertnej súpravy a z takzvaných priateľskej súpravy, ktorá obsahuje dva čajové hrnčeky s tanierikom a cukorníčku.

Ako a kedy vznikol nápad, aby sa dvorná návrhárka nielen arabských princezien, ale tiež žien z Česka, Slovenska a z celého sveta, ktoré aj v móde uprednostňujú originál, začala venovať porcelánovej tvorbe?

„Nápad venovať sa porcelánu vznikol ešte v septembri roku 2006, počas mojej trojtýždňovej výstavy šiat v Obecnom dome v Prahe. Vtedy ma oslovilo vedenie karlovarského porcelánu Thun, či by som pre nich vytvorila exkluzívnu kolekciu. Ihneď ma to nadchlo! Porcelán mám totiž rada, je to vďačný materiál,“ rozpráva návrhárka.

Ešte predtým, ako Blanka vyštudovala odevné výtvarníctvo na Vysokej škole umeleckopriemyselnej v Prahe, vyučila sa na Umeleckopriemyselnej škole sklárskej v Železnom Brode.

„Ale s porcelánom som nemala žiadne skúsenosti, preto som jeho technológiu konzultovala s odborníkmi z Thunu,“ dodáva Blanka.

Kolekcia „Motýlie krídla“ vznikala postupne od jari 2007 do zimy 2008 v ateliéri Thun Studio v Karlových Varoch. Táto porcelánová manufaktúra sa špecializuje na výrobu originálnych limitovaných kolekcií porcelánu, s tradíciou siahajúcou až do počiatku 18. storočia, s medzinárodnou ochrannou známkou Thun Studio.

Prototyp svojej porcelánovej kolekcie Blanka Matragi predstavila verejnosti už koncom mája 2007 na slávnostnom benefičnom galavečere v karlovarskom Grandhoteli Pupp, ktorý sa konal v rámci víkendového charitatívneho golfového turnaja v Karlových Varoch.

Originálna šálka na čaj v bieločiernej platinovej farbe s unikátnou „kapsičkou“ sa spolu s tanierikom, podpísaná dizajnérkou, vydražila za 110 000 Kč. Túto sumu získala nadácia špičkového českého fyzioterapeuta a prednostu Kliniky rehabilitácie pražskej Fakultnej nemocnice v Motole, docenta Pavla Koláře - Pohyb bez pomoci.

„Mala som z toho obrovskú radosť, že moja prvotina z porcelánu bola vydražená za takú vysokú cenu, a že získané peniaze idú na dobrú vec,“ povedala spokojná Blanka.

Po úspešnom predstavení prototypu kolekcie postupne pokračovala v dotvorení celej súpravy. Motív motýlieho krídla je spracovaný reliéfne, ako výrazový protiklad panensky neporušenej polovice tvarov, dávajúci tak priestor vyniknutiu čistoty bieleho tenkostenného porcelánu. Určitá farebná strohosť, ktorou Blanka Matragi vedome priznáva vplyv kubizmu, necháva plne vyniknúť premyslenému spracovaniu detailov tvarov. Z nich potom zaujme napríklad originálne riešenie „kapsičky“ na čaj, ako dôkaz bohatosti nápadov a fantázie autorky.

„Kolekciu „Motýlie krídla“ som ozdobila motívmi motýľa. Naviazala som tak na jednu časť mojej, zatiaľ poslednej módnej prehliadky v Prahe, v septembri roku 2006, ktorej dominoval tiež motýľ. Tieto šaty mali možnosť vidieť aj diváčky a diváci na mojej prvej bratislavskej módnej šou v januári roku 2008. Mimochodom, práve tieto motýlie šaty slávili veľké úspechy na Miss Universe 2009, kde ich obliekla Česká Miss 2009 Iveta Lutovská,“ prezradila Blanka Matragi.

Blanka Matragi má však stále plné ruky práce nielen ako návrhárka a dizajnérka, ale pracuje i na svojej ďalšej knihe, ktorá vyjde na jar budúceho roka v Prahe. A pripravuje aj módnu prehliadku a následnú výstavu k 30. výročiu svojej tvorby, ktoré sa budú tiež konať v českom hlavnom meste.

Eva Kubáňová

Rodák z Jarabiny

Severozápadne od okresného mesta Stará Ľubovňa rozprestiera sa veľká obec Jarabina, situovaná priamo na dopravnej trase v smere do chýrneho pútnického sídla Litmanová. Leží na južných svahoch Ľubovnianskej pahorkatiny a v minulosti bola známa tým, že viedla cez ňu takzvaná Jantárová cesta.

Dnes táto malebná dedinka vošla do povedomia širokej verejnosti predovšetkým Jarabinským prielomom, ktorý bol v roku 1967 vyhlásený za prírodnú pamiatku o rozlohe 5,55 ha. Ide o ochranu pôsobivej kaňonovitej doliny vytvorenej epigeneticky v jurských vápencoch bradlového pásma, ktorá kopíruje miestny potok Malý Lipník. Územie sa okrem iného vyznačuje ojedinelým výskytom vzácnych fosílií amonitov. Táto predhistorická mikrofauna mäkkýšov zo skupiny hlavonožcov vymrela v epoche kriedy na konci druho-

hôr.

Jarabínu však treba vnímať aj v kontexte novodobej histórie, ktorá je pre súčasníkov už menej známa. Totiž práve z tejto obce odišli mnohí obyvatelia v časoch vysťahovalectva za prácou do Ameriky. Bola medzi nimi aj tiež mladá rodina Strenkovcov s trojročným synom Michalom. Po strastiplnej ceste sa napokon usadili v pennsylvánskom baníckom meste Johnstown, kam prichádzala početná komunita z východného Slovenska.

Po ukončení strednej školy Michal vstúpil ako dobrovoľník do armády, kde postupne dosiahol hodnosť seržanta. Počas druhej svetovej vojny zastával funkciu veliteľa hlíadky námornej pechoty, ktorá v boji o japonský ostrov Iwo Jima v Pacifiku dňa 23. februára 1945 vztýčila víťaznú zástavu na vrchole vyhasnutej sopky Mount Suribachi. Historický okamih zachytil svojím fotoobjektívom americký fotoreportér Joe Rosenthal. Za unikátnu snímku následne získal významné novinárske ocenenie, prestížnu Pulitzerovu

cenú. Fotografia bola neskôr predlohou poštových známok, vydaných v USA v rokoch 1945 a 1995 na počesť víťazstiev amerických vojakov na frontoch 2. svetovej vojny. Prvá z nich vyšla v rekordnom náklade vyše 150 miliónov kusov a čoskoro obletela celý svet.

Žiaľ, jediný Slovák zo skupiny piatich bojovníkov, vztýčujúcich zástavu, sa definitívneho dobytia ostrova Iwo Jima nedožil. Seržant Michal Strenk svoju životnú púť ukončil 1. marca 1945 vo veku 26 rokov. Stalo sa tak vo fatálnej chvíli, keď si do piesku zaznamenával náčrt ďalšej pripravovanej bojovej akcie. Pôvodne ho pochovali priatelia na ostrove. Začiatkom roku 1949 boli jeho telesné pozostatky spolu s ostatnými padlými bojovníkmi prevezené a s náležitou poctou uložené na Arlingtonskom národnom cintoríne vo Washingtone, ktorý je miestom posledného odpočinku amerických vojnových hrdinov a veliteľov.

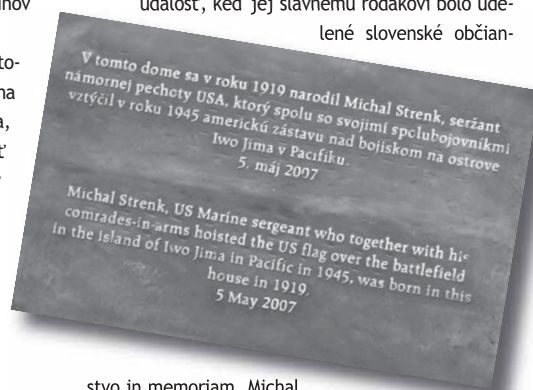
V povojnových rokoch sa fotografia Joe Rosenthala stala impulzom na vytvorenie dvadsaťštyrimetrového súsošia, znázorňujúceho triumfálnu udalosť na bojisku v Tichomorí. Stotonový bronzový odliatok je postavený v areáli cintorína a svojou monumentálnosťou do diaľky symbolizuje hrdinstvo počas

apokalyptickej vojnovnej tragédie. Autorom pamätníka je americký sochár Felix W. de Veldon.

Ani Jarabina na svojho slávneho rodáka nezabúda. Na počesť Michala Strenka sa od roku 2001 pravidelne v jesenných mesiacoch organizuje turistický pochod v prekrásnom prostredí okolitej prírody. V máji 2007 bola na jeho rodnom dome odhalená pamätná tabuľa s textom: „V tomto dome sa roku 1919 narodil Michal Strenk, seržant námornej pechoty USA, ktorý spolu so svojimi bojovníkmi vztýčil v roku 1945 americkú zástavu nad bojiskom na ostrove Iwo Jima v Pacifiku.“ Na slávnostnom akte sa okrem obyvateľov Jarabiny a zahraničných Slovákov zúčastnil tiež vtedajší veľvyslanec USA na Slovensku Rodolphe M. Valley a pridelenec obrany USA podplukovník John R. Wallace. Bronzovú tabuľu s nápisom venovalo obci Ministerstvo obrany SR a jej autorom je sochár Ladislav Sabo.

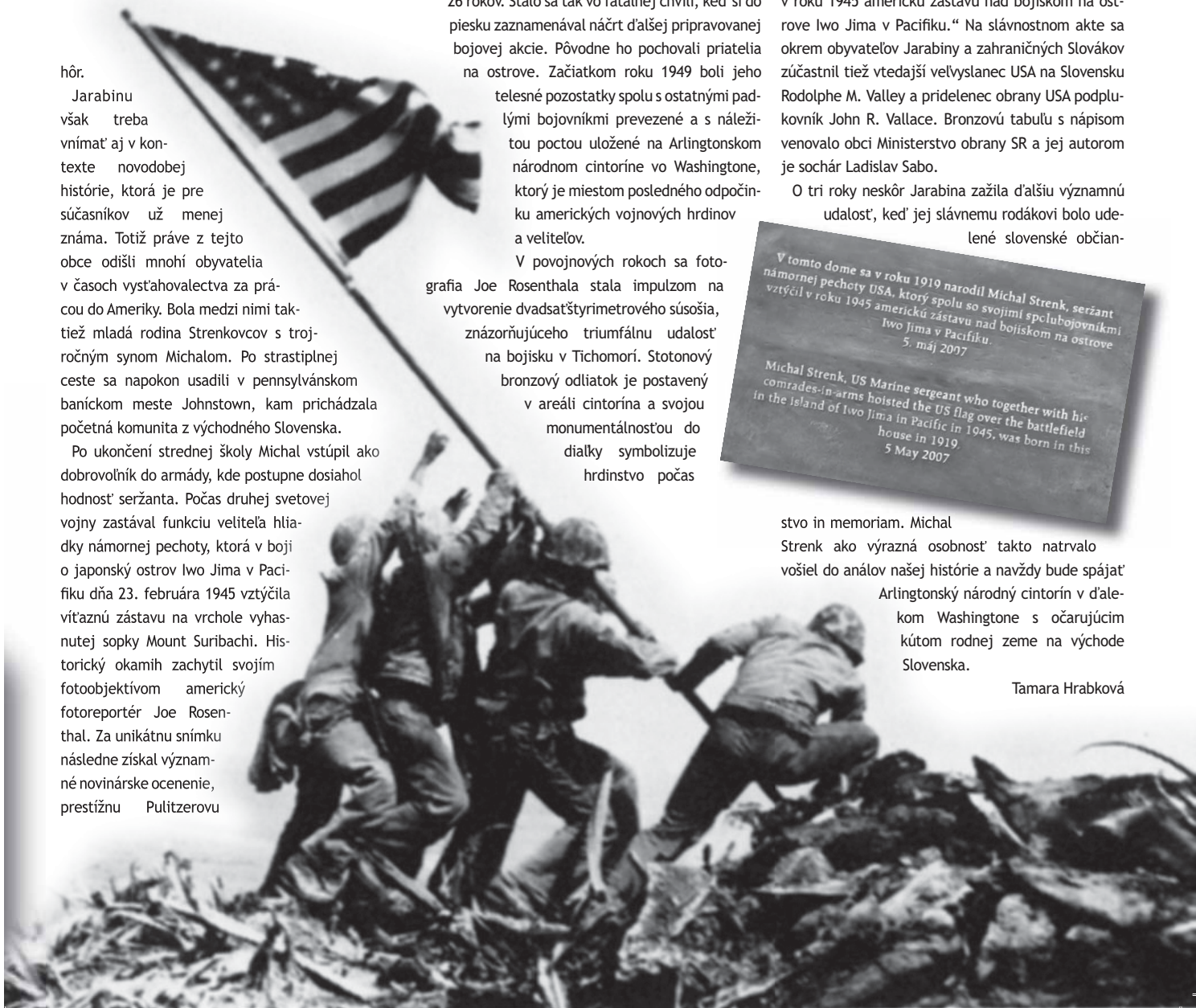
O tri roky neskôr Jarabina zažila ďalšiu významnú udalosť, keď jej slávnemu rodákovi bolo ude-

lené slovenské občian-

stvo in memoriam. Michal Strenk ako výrazná osobnosť takto natrvalo vošiel do análov našej histórie a navždy bude spájať Arlingtonský národný cintorín v ďalekom Washingtone s očarujúcim kútom rodnej zeme na východe Slovenska.

Tamara Hrabková

Tentoraz je v tajničke španielske príslovie. Riešenie pošlite do polovice februára 2011 na adresu: SLOVENSKÉ DOTYKY, Salmovská 11, 120 00 Praha 2, alebo e-mailom na adresu dotyky@czsk.net. Traja vylosovaní riešitelia dostanú od redakcie jednu z nových kníh z produkcie Slovensko-českého klubu.

Tajnička v októbri-novembri čísla ukrývala citát neznámeho autora: „Láska je ako slza, začína v oku a končí v srdci.“ **Knihy vyhrávajú: Valéria Kožená, Přerov, Katarína Vlčková, Praha 6 a Ján Pavel, Praha 10.**

Srdečne blahoželáme!

POMÔCKY: APŮRE, TOBIN, ACHE, BRAE, ACHIL, PRIN, NANTES, ERRO	TURECKÉ KORENENÉ JEDLO	ZDURIL SPUCHOL	3. ČASŤ TAJNIČKY	IRÁN - ŠPORT. KÓD KRAJINY	NIE (NEM.)	AUTOMOBILKA VO VEL. BRITÁNI	POMÔCKY: SNAKOV, PAPP, VE, AMIRANT, OEDT, THALIA, MIRIAM, LYONIA	SKALA (ZVEL.)	KRČILA (EXPR.)	KRÍŽATÁ RASTLINA	1. ČASŤ TAJNIČKY	SV. VINCENT - OLYMPUSKÁ SKR	JEDNOVÁŽBOVÝ RADIKÁL	SÍDLO V DÁNSKU
AMERICKÝ EKONÓM (JAMES, 1918)						HLUČNE IŠIEL (EXPR.)	POKŮL (EXPR.)							
RIEKA VO VENEZUELE						ŠPANIELSKA RIEKA ATENUÁTOR (SKR.)	ROBILÍ KROTKÝM							
OBÝVATELKA RUDNEJ							SKRATKA ZO ZAČ. HLÁSKOV SLOV							
FRANCÚZSKA RIEKA				NETTO (SKR.) PRAOTEČ PALESTÍNČANOV			POLITICKÁ VRÁŽDA					FRANCÚZSKÝ ČLEN OPADÁVA DREVINA		
VERU (EXPR.)					ONÁ VYHYNUTÝ KOČOVNÍK									
ŽENSKÉ MENO (22.12.)						LATINSKÉ ŽEN. MENO (TÁLIA) AMFIBOLOVÝ AZBEST				EXISTOVALA ŽENSKÉ MENO (29.12.)			BÝVALÝ ALBÁNSKY POLITIK (RAMIZ, 1925)	BIELA JURA (GEOL.)
 FRANCÚZSKÉ MESTO (ZÁPAD)	PREŽUVÁVE ZVIERA PLUKOVNÍK (ZAST.)													
NIE (ANGL.)		RIEKA V JAPONSKU POLSKÉ MESTO							STARŠIE ŽEN. MENO MOL ŠVAJČIARSKA					
ABCHÁZŠTINA (KÓD JAZYKA)				SÍDLO V RAKÚSKU 4. ČASŤ TAJNIČKY			ANGLICKÉ MESTO MESTO V RAKÚSKU						MPZ POLSKA ÚTVARY NA KONCI PRSTA	
ČASŤ NERVOVEJ SÚSTAVY					AFRICKÁ ANTILOPA NEJAKÝ (ANGL.)									
AUTO V BÝV. NDR										POKRYTÁ MAŠTOU MATERIAL ZO ŽIARUVZDOR- NÝCH HLIN				
KÚPA ZMENIEK PRED SRLATNOSŤOU								ŠEPTOM POSTRANNÁ ČASŤ TEĽA						MRZAČILO ODREZANÍM NAKONIEC, ZÁVEROM (PRISL.)
SÚČASŤI JEDÁLNE						PODPERY CHROMÝCH PREDMET AKO TALIZMAN							ŠPZ OKRESU KOMARNO NATIERAL MAŠTOU	
 MENO PILOTA F1 HILLA	MOL KANADY ANGL. MOREPLÁVEČ (FRANCIS, 1540)				TROPICKÝ HIMYZOŽRAVÝ VTAK MENO FERDINANDA							BANNA (MYANMARA) - ŠPORT. KÓD ZBOŽNÁ ÚČTA		
DOM DŮCHODCOV		OBEC V OKR. BARDEJOV RIEKA V TALIANSKU												SLOVENSKÝ TENORISTA (GUSTÁV, 1919) STRAVA (ZAST.)
MUŽSKÉ MENO								PRAVE TAK, ROVNAKO JAP. LOVKYŇA PERLORODIEK						
MENO MÁRIE										ODBORNÍK V NOETIKE				
UKRADOMKY (POET.)										ZABEZPEČOVALO				
NEDOSTATOK OCHOTY										ETALÓN (ČES.)				

Kroky České televize k slovenštině

Na obrazovce České televize, na jej dvojce, si divák zvykol sem-tam na náučné a azda zväčša kultúrne programy. V poslednom čase tu dokonca môžeme vidieť i záznamy divadelných hier, v novom roku ich sľubovali i častejšie. Avšak téme pražské divadlá v ČT sa dnes nebudeme venovať. Pozornosť uprieme na jednu samostatnú reláciu z trojkárovej večernej hodinovky so zaujímavým titulkom: Když se Dunaj vlévá do Vltavy, vysielanej tiež na dvojke.

Menej známy autor (a zároveň i režisér) Ján Mančuška sa v nej zamerával predovšetkým na históriu Slovenska, pričom spomenul viaceré významné osobnosti tohto národa. Pripadá však akési neúplné, keď každú z nich pripomína iba jednou nerozvitou vetou. (Rovnako J. Kollára ako D. Š. Jurkoviča, F. Palackého i M. R. Štefánika.) Bolo od neho však ohľaduplné, že sa nezamerával na prezidenta J. Tisu, no na druhej strane nezabudol zdôrazniť, že slovenská menšina je tá, ktorá sa podpísala pod najväčšiu trestnú činnosť v ČR a že slovenskí Rómovia tu spôsobujú galibu.

Toto historické pásmo sa viac venovalo obdobiu po rozdelení oboch našich štátov, osobnostiam, ktoré sa presťahovali do Čiech a vykonávajú tu záslužnú prácu. Autor pozval k mikrofónu i predsedu Svetového združenia Slovákov v zahraničí Vladimíra Skalského. O svojich dojmach hovoril filozof F. Gál, fotograf R. Vano, kozmonaut V. Remek, M. Lasica a J. Jakubisko, celé rozprávanie vhodne i vtipne dopĺňal slovenský historik Vojtech Čelko (i smutné známou vetou „Češi, peši do Prahy!“). Slováka, ktorý túto reláciu náhodou sledoval (nebola príliš propagovaná), potešilo záverečné konštatovanie, že vlastne vzťahy medzi Čechmi a Slovákami neboli nikdy v histórii také dobré, aké sú v súčasnosti. Tu zjijúci Slováci sú uznávaní odborníci na všetkých úsekoch: ako majstri, lekári, herci, speváci, vedci, robotníci, remeselníci...

Počas tohto vysielania odznelo aj oznámenie, že verejnoprávny Český rozhlas bude každú nedeľu večer uvádzať nové publicistické pásmo v slovenčine, čo dušu diváka - tu žijúceho Slováka potešilo. Lenže nie je to tak. To Rádiožurnál iba utorkovú reláciu Stretnutie (vysielanú viac rokov) presunul na nedeľný termín. Každá televízia vtedy vysielala nejaký film, nuž kto bude radšej počúvať „čosi o Slovákoch“ v rádiu? A mimochodom - už by sa žiadalo autorsky, ale aj moderátorsky toto pásmo oživiť. Ved' napríklad autorka, ktorá doň každý týždeň prispieva, nemôže „byť doma“ v každej téme, o ktorej je reč! A i na tunajšiu slovenčinu by bolo vari vhodné pozrieť prísnejším okom.

Jolana Kolníková

PREDPLATNÉ

Ponúkame vám možnosť za mimoriadne výhodných podmienok si náš časopis predplatiť. Jedno číslo vás bude stáť len 10 Kč (na Slovensku 10 Sk/0,33 €), pričom cena vo voľnom predaji je 18 Kč/18 Sk/0,6 €! Dostanete ho teda za 55 percent ceny a nemusíte ho zhaŕňať po stánkoch!!! Sami si môžete zvoliť aj obdobie!

Zašlite objednávkový kupón s vyznačeným predplatným obdobím (prípadne si časopis objednať telefonicky), my vám začneme zasielať magazín Slovenské dotyky a zároveň vám pošleme i vyplnenú zloženku, ktorou uskutočníte úhradu.

Predplatné v ČR:
Písomné objednávky:
Vydavatelství MAC, s. r. o.
Na Spojce 968/7,
101 00 Praha10-Vršovice
Telefonické objednávky:
226 218 864

Predplatné v SR:
Písomné objednávky:
Magnet Press, Slovakia s.r.o.
Šustekova 8, 851 04 Bratislava, SK
E-mail:vojackova@press.sk
Telefonické objednávky:
+421 2 67 20 19 21
Fax: +421 2 67 20 19 20

Firmy (z ČR i SR) môžu uhradiť predplatné aj na základe faktúry. Platí normálny postup, treba len na objednávkový kupón dopísať heslo „faktúra“ a priložiť lístok s vaším IČO, DIČ a bankovým spojením.

Objednávky do zahraničia (mimo ČR a SR) na rok 2006 prijíma redakcia. Poplatok 15 USD (Európa a zámorie pozemnou cestou), respektíve 20 USD (zámorie letecky) uhradte na náš účet číslo 192786560227/0100 v Komerčnej banke, pobočke Praha-Mesto.

SLOVENSKÉ DOTYKY

Magazín Slovákov v ČR

OBJEDNÁVKOVÝ KUPÓN

meno a priezvisko

adresa (vrátane PSČ)

od mesiaca:

do mesiaca:

podpis

Mesačník SLOVENSKÉ DOTYKY,
Magazín Slovákov v ČR, č. 2/2011

Vydavateľ: Slovensko-český klub, Anastázova 15, 169 00 Praha 6, IČO: 65398777

Vydavateľstvo: Vydavatelství MAC, spol. s r. o.,

Na Spojce 968/7, 101 00 Praha10-Vršovice

Adresa redakcie: Salmovská 11, 120 00 Praha 2, tel.: 224 918 483

tel./fax, záznamník: 224 919 525, e-mail: dotyky@czsk.net, http://dotyky.czsk.net

Šéfredaktorka: Naďa Vokušová, zástupca šéfredaktorky: Vladimír Skalský,

grafická úprava: Jozef Illiaš, jazyková úprava: Ľuba Svárová

Inzerciu prijíma redakcia

Rozširuje PNS, Mediaprint&Kapa, Transpress a súkromní distributéri

Vychádza s finančným príspevkom Ministerstva kultúry ČR

Podávanie novinových zásielok povolila Česká pošta, s.p., odštepny závod Praha,

č. j. NOV 6098/96 zo dňa 23. 8. 1996, reg. č. MK ČR 7535,

Vyšlo 15. 2. 2011

Redakčná rada:

Anton Baláz, Ladislav Ballek (predseda), Vojtech Čelko, Lubomír Feldek,

Vladimír Hanzel, Emil Charous, Ján Rakytko, Vladimír Skalský,

Juraj Šajmovič, Marián Vanek, Robert Vano, Naďa Vokušová, Gabriela Vránová

Vydavatelství
spol. s r.o. **MAC**

Na Spojce 968/7, 101 00 Praha 10-Vršovice

tel./fax: 226 218 865

e-mail: info@vydavatelstvimagac.cz

Nabízí

• zajištění

kompletního vydavateľsko-nakladateľského servisu
foto, grafická úprava, tisk,
správa předplatitelského kmene,
distribuce předplatitelům
pro periodika i knižní publikace

• vlastní produkci

50 druhů diet při nejčastějších onemocněních,
stolní kalendáře „Práce na zahrádce“,
„Recepty pro diabetiky“,
knihy s hobby a sportovní tematikou.

Více o nás a našich titulech včetně
možnosti pohodlného nákupu
v našem e-shopu, naleznete

na www.vydavatelstvimagac.cz

Koncom januára sme si pripomenuli 130. výročie narodenia významného slovenského dejateľa a maliara - Petra Júliusa Kerna. Mala som to šťastie, že som P. J. Kerna poznala osobne, nakoľko som sa priatelila s jeho synom Michalom. Peter Július Kern bol človek mimoriadne zaujímavý. Bol vzdelaný, veľký tolstojovec, človek s obrovskou empatiou. Kaštieľ na Močiaroch pri Liptovskom Mikuláši bol miestom, kde sa stretávali popredné osobnosti kultúrneho a najmä výtvarného života Slovenska, ale aj Maďarska, Česka či Francúzska.

Portrétista i krajinár

P. J. Kern získal výtvarné vzdelanie po krátkom pobyte u strýca v Miškolci na Uhorskej kráľovskej škole umelecko-priemyselnej (1896-1901). Krátko po absolútoriu vzbudili veľkú pozornosť jeho práce Stopy v piesku a Portrét Š. Rakovského, ktoré vystavil na niekoľkých výstavách v peštianskych salónoch. Nakoľko sa v škole venoval nielen malbe, ale aj reštaurátorstvu, začína už v roku 1906 svoju významnú reštaurátorskú činnosť na maďarskom vidieku. V jej počiatkoch diskutuje o metodike svojich prác a dokumentačnom postupe s L. Eberom a Forsterom. V roku 1907 reštauruje Dorfmeisterove nástenné malby v Šoproni. V ďalšom roku prizýva Gustáv Mallý P. J. Kerna vystavovať s členmi bývalej Grupy uhorsko-slovenských maliarov v Kolíne. V tomto období vystavuje nielen s Mallým, ale aj Hanulom, Mitrovským, Lehotským, aj niektorými českými maliarmi v Plzni, v Chrudimí, v Luhačovicích či v Roudnici. Nie je bez zaujímavosti, že sa v roku 1910 niekoľkými obrazmi zúčastnil na výstave v Topičovom salóne v Prahe. Spolu s J. Augustom maluje vo Važci. Po študijnom pobyte v Mnichove sa síce chce venovať reštaurátorskej činnosti, ale v rokoch 1914-1915 prechádza ako „poľný“ maliar niektorými miestami bojísk prvej svetovej vojny. Po návrate pracuje s V. Šrobárom v Evidenčnej kancelárii pre ruských zajatcov v Ružomberku. Po vojne sa začína jeho bohatá organizátorská činnosť. Spoluzakladá Spolok slovenských umelcov, organizuje výstavy (napríklad 1. Výstavu z diel P. M. Bohúňa), reštauruje fresky K. Tauscha v piaristickom kostole v Trenčíne. Je len málo známe, že v roku 1926 spolu s M. Benkom je na výstave v Benátkach zastúpený obrazom Pieseň zimy. Po 2. svetovej vojne reštauruje významné fresky a diela v kostole sv. Ondreja v Liptovskom Ondreji, v Šiveticiach, v Šaštíne, zachraňuje fresky v kostole sv. Ducha v Žehre, v Trnave v kostole Invalidov odkrýva renesančnú a barokovú štukovú výzdobu, konzervuje fresky v kostole sv. Štefana v Závodi pri Žiline, či fresky v Čečejuvcích. Medzi reštaurátorskou prácou kreslí, maluje, v jeho kaštieli sa stretávajú veľké osobnosti slovenského výtvarného i literárneho života. Tu som sa stretla s M. A. Bazovským a jeho sestrou Olgou - učiteľkou francúzskeho jazyka, M. Benkom, spriatelila som sa s Ester Šimerovou-Martinčekovou i jej manželom JUDr. M. Martinčekom, slávnym fotografom, mala som príležitosť počuť úvahy H. Zelinovej o Liptove (i Kerbovej tvorbe). Ešte v ateliéri Kerna sme obdivovali portrét E. Šimerovej. Ved' portréty boli jeho „parketou“. Je zaujímavé, že tendencie vtedajšej portrétnej tvorby - portrét ako symbol - imaginatívny charakter žánru - neprijal. Pôvabné sú najmä jeho portréty detí. Vedľa portrétnej tvorby sa P. J. Kern venoval krajinomalbe. Tu sa jeho maliarsky rukopis spôsobom vedenia línie a plošným uplatnením farebnej škvrny prispôsobuje secesnej dekoratívnosti, hoci vzdialenejšie i oneskorenejšie (Nálada po búrke).

Tvorbe zatišia sa Kern, ako jeden z prvých našich umelcov, začal venovať v novom duchu. V zatiší nehládal pompéznosť, prepychovosť, ale prostotu, ponechávajúc veciam ich pravý a hlboký zmysel.

Ešte treba pripomenúť, že P. J. Kern bol veľký stúpenec L. N. Tolstého. To bolo ovplyvnené jeho blízkym vzťahom k celej rodine bohatých priemyselníkov Makovickovcov, ktorých portrétoval, vrátane Dušana Makovického, lekára L. N. Tolstého. Podobne ako Tolstoj, aj Kern si želal byť po smrti pochovaný vo vlastnej záhrade na Močiaroch. Jeho rov mal byť prostý, porastený len trávou. Keď 25. marca P. J. Kern zomrel, jeho syn Michal, vtedy už akademický maliar, splnil jeho želanie. Cez všetky ťažkosti, ktoré boli s tým spojené, je Peter Július Kern pochovaný doma, v záhrade na Močiaroch pri Liptovskom Mikuláši.

Jiřina Divácká

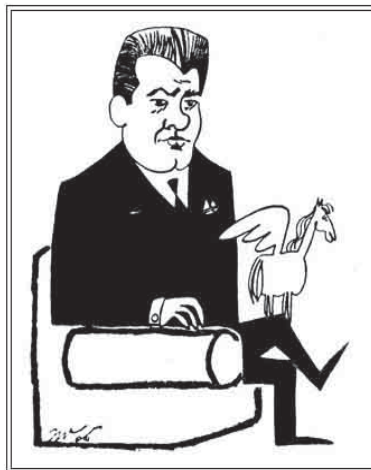

FEBRUÁR
2011

MIROSLAV VÁLEK BÁSNIK A PATRÓN BÁSNIKOV

Na konci predchádzajúceho mesiaca sme si pripomenuli, že ubehlo dvadsať rokov od úmrtia vynikajúceho slovenského básnika Miroslava Váľka. Narodil sa 17. júla 1927 v Trnave, kde v roku 1947 maturoval na obchodnej akadémii. Potom sa zapísal na Vysokú obchodnú školu v Bratislave, no štúdium nedokončil. Od roku 1949 pracoval v redakciách viacerých neliterárnych časopisov. Koncom 50. rokov sa stal redaktorom a v rokoch 1962 – 1966 šéfredaktorom literárneho mesačníka Mladá tvorba. V rokoch 1966 – 1967 bol spoluzakladateľom a prvým šéfredaktorom literárneho časopisu Romboid. V rokoch 1967 – 1968 zastával funkciu predsedu Zväzu slovenských spisovateľov. Po vzniku federatívneho usporiadania ČSSR od 1. januára 1969 sa stal ministrom kultúry v slovenskej vláde a zároveň členom predsedníctva ÚV KSS. Z týchto vysokých politických funkcií odišiel až v roku 1988 a potom krátko (do konca novembra 1989) pôsobil ako predseda Zväzu československých spisovateľov v Prahe. Zomrel 27. januára 1991 v Bratislave.

Do literatúry vstupoval Válek na dvakrát. Jeho publikačné začiatky spadajú do rokov bezprostredne po druhej svetovej vojne, keď v trnavskom mesačníku Plameň uverejnil rad lyrických básní, prezrádzajúcich nesporný talent mladého autora. Boli to básne takmer napospol ľúbostné, ale vôbec nie tematicky jednotvárne: nijaký mladický nezrelý sentimentalizmus, naopak, striedajú sa tu významové polohy hravej ironie a sebaironie s tušeniami tragických osudov lásky. A najmä: všetky demonštrovali nezvyčajne vyspelú úroveň autorovej poetologickej kultivovanosti, svojsky napojenej na tradície slovenskej básnickej moderny. Vo výbere sa tieto básne dostali k širšiemu publiku až v roku 1971 v reedícii zbierky Dotyky a mnohé z nich rýchlo získali mimoriadnu popularitu, osobitne u mladých čitateľov a recitátorov poézie. Táto počiatková fáza Váľkovho básnického vývinu však upadla akoby do zabudnutia, iste aj preto, že po roku 1948 sa jeho poézia dostala na dlhší čas do publikačného a možno aj tvorivého útlmu. Príčiny sú zrejme: mladý autor, vedomý si už istých osobitostí svojho individuálneho talentu, nemienil sa konjunktúrne prispôbiť revolučným požiadavkám takzvaného socialistického realizmu, začiatkom 50. rokov oficiálne presadzovanému v podobe dogmatických noriem zdanovovskej estetiky, zavrhujúcej ako údajný ideologický kontraband akékoľvek konexie a tvorivú skúsenosť moderného umenia. Preto sa Váľkov druhý,

Po písmeňku

*Plakal by som, ale nemám za čím.
Myslel by som, nemám na koho.
Po písmeňku si tú pieseň značím,
opíja ma ako alkohol.
Po písmeňku, po písmeňku ďalšie...
Ani tolkých v abecede niet,
Kľoko zrád a podlosti a falše.
Nepozerať, nie, nedívať sa späť.
Medzi nami je už všetko jasné;
aj tá láska, aj tie rozchody.
Kameň, kameň zahodený do vody.*

už definitívny vstup do literatúry, potvrdený vydaním knižného debutu Dotyky, uskutočnil až koncom 50. rokov, v čase istého kultúrno-politického odmäku. Až vtedy sa Válek v slovenskom literárnom živote presadil nielen s vlastnou individuálnou autorskou pozíciou, ale stal sa zároveň prekurzorom a do určitej miery aj patrónom (ako redaktor časopisu Mladá tvorba) nástupu celej, od neho mladšej básnickej generácie, ktorá spolu s ďalšími Váľkovými dielami radikálne zmenila umeleckú štruktúru slovenskej poézie a podstatne ovplyvnila jej vývin v druhej polovici 20. storočia. Dotyky, Príťažlivosť, Nepokoj, Milovanie v husej koži - tieto štyri knihy z rokov 1959 – 1965 tvoria nepochybné a stále účinné jadro Váľkovej básnickej kreativity. Jeho poézia tu nadobudla existenciálne prežívanú a dramaticky prezentovanú intenzitu ľudskej subjektivity, pričom do jej zorného poľa vstupoval aj celý bipolárny svet, ocitnúc sa na hrane svojej existencie: medzi katastrofou nedávno realizovanou (druhá svetová vojna) a reálne možnou katastrofou ďalšou, ešte hroznejšou (atómová smrť ľudstva). Stredobodom básnikovej pozornosti je však aj tu človek, konkrétny „človek medzi ľuďmi“ – stroja i obeť tejto osudovej ambivalentnej situácie sveta. Spolu s touto tematickou či motívickou globalizáciou Váľkovho tvorivého gesta sa odohráva žánrová reštrukturalizácia jeho poézie: nevzdávajú sa síce práva vyslovovať a najintímnejšie polohy či psychické stavy lyrického subjektu. Válek zjavne opúšťa útvar uzavretej básnickej výpovede a vydáva sa smerom k tvorbe rozsiahlejších, akoby sujetovo organizovaných básnických textov, ktorých konštrukciu nesie súhra i protihra lyricky subjektívnych elementov a epicky objektivizujúcich i konfliktných dramatických kompozičných postupov. A práve cez tento sémanticky zložitý, ale stavebne vždy dobre zvládnutý básnický synkretizmus dosahuje Váľkova poézia maximum svojej umeleckej hodnoty. Dynamický, razantne protirečivý vývin koncom 60. rokov v ČSSR strhol so sebou aj M. Váľka. Dostal sa do vysokej politiky a nasledujúce dve desaťročia neboli šťastným obdobím pre jeho básnickú tvorivosť. Až po dlhej odmlke vydal roku 1976 básnickú zbierku Slovo. Pokúsil sa tu umelecky riskantným spôsobom spojiť subjektívnu motívickú líniu, charakteristickú pre jeho poéziu zo 60. rokov, s transparentne jednoznačným deklarováním svojej stotožnenosti s komunistickou stranou a jej svetodejinným poslaním. To prvé zostáva z textu čitateľsky živé, to druhé padá do zabudnutia, spolu s historickým pádom komunizmu. Epilóg Váľkovej tvorby sa potom niesol v znamení návratu k intímne ľúbostnej lyrike v podobe presne vybrúseného tvaru a významovo uzavretej výpovede (cyklus Z vody a cyklus deviatich sonetov Obrazáreň, publikovaný roku 1980 vo výbere Zakázaná láska). Ak je pre sémantickú štruktúru i myšlienkovú náplň Váľkovej poézie charakteristická vysoká miera vnútorného napätia a psychickej tenzivity, potom jeho básne, určené detským čitateľom, sú akoby jej relaxačným protipólom. Sú plné uvoľnenej hravosti jazykovej i motívickej, detskému vnímaniu prirodzenej alogickosti, produkujúcej humor, ktorý miestami prechádza do polohy jemnej ironie. Preto aj pri svojom nevelkom rozsahu patrí táto časť Váľkovej tvorby k umeleckým vrcholom modernej slovenskej poézie pre deti.

Stanislav Šmatlák

MOJE SLOVENSKO - MOJA RODINA

Spomienková kniha Johna Pálku - jediného vnuka slovenského politika a československého štátnika Milana Hodžu, ktorý bol v medzivojnovom období jediným Slovákom na poste predsedu československej vlády, bola motivovaná vnukovým želaním poznať svoju rodinu, svoje slovenské korene.

John - Janko Pálka, ktorý sa narodil v roku 1939 v Paríži, v starej vlasti svojich predkov prežil veľmi krátky čas. Možno povedať dva a pol roka v Liptovskom Mikuláši, lebo pod hrozbou opätovného zatvorenia otca museli rodičia už druhýkrát emigrovať a teraz navždy. V Spojených štátoch, kde Janko Pálka žije od roku 1949 a kde aj prežil prvé roky svojho detstva, zakotvil natrvalo. I keď jeho rodičia, podobne ako mnohí iní pofebruároví emigranti, si nemysleli, že ich exil potrvá nekonečných štyridsaťjedna rokov. Väčšina z nich sa pádu komunizmu a návratu do vlasti nedožila.

Autor knihy píše, že to bolo hlboké dojatie pri prevzatí slovenskej vlajky, pokrývajúcej rakvu Milana Hodžu, pri štátnom pohrebe po jeho prevoze z Českého národného cintorína v Chicagu a uložení do hrobu po boku jeho manželky Ireny na Národnom cintoríne v Martine v roku 2002, čo rozhodlo zaujímať sa o osudy svojho starého otca a krajiny, odkiaľ pochádzal. Záujem o túto pietnu udalosť bol nielen na Slovensku, ale aj v Spojených štátoch, kde rakva bola čestnou strážou amerického námorníctva nakladaná do slovenského špeciálu. V americkej tlači, ale aj medzi slovenskou komunitou žijúcou v Spojených štátoch, sa začalo viac písať o Slovensku. A zároveň aj v Pálkovom okolí - bol profesorom na univerzite v Seattle - sa viacerí študenti i kolegovia začali zaujímať o Slovensko. Výsledkom bolo rozhodnutie napísať knihu, ktorá by slovenským, ale aj americkým čitateľom priblížila život siedmich pokolení Hodžovsko-Pálkovskej rodiny, ktorá mala mimoriadny zástoj v kultúrnych a politických dejinách Slovenska.

Kniha je rozdelená do troch častí. Prvá - je spomienková a nazvaná Dvakrát do exilu, druhá Sedem generácií na slovenskej zemi, kde autor nezaprel svoju profesiu vedca. S akribiou jemu vlastnou preskúmal korene svojich predkov. Trefou časťou Moje Slovensko dnes sú autorove reflexie

na pobyty na Slovensku a jeho vnímanie dnešného Slovenska.

Prvá kapitola prináša všeobecný historický prehľad v období Hodžovej vlády v rokoch 1935-1938. Autor v nej pripomína, na čo sa dnes často zabúda, že v lete 1938 Hodžova vláda pripravila „národnostný štatút“, ktorý by priznal štyrom oblastiam - Čechám, Morave, Slovensku a Podkarpatskej Rusi dovedy nevidané administratívne právomoci, nie však politickú a hospodársku autonómiu. Štatút nikdy nenadobudol platnosť, zablokovala ho Sudetonemecká strana. Ani v plánoch londýnskej emigrantskej vlády sa už nikdy k nemu nevrátili. Táto prvá časť knihy je podľa môjho názoru pre slovenského čitateľa najzaujímavejšia, lebo prináša úplne nové poznatky, ktorých bol autor svedkom.

VOJTECH ČELKO

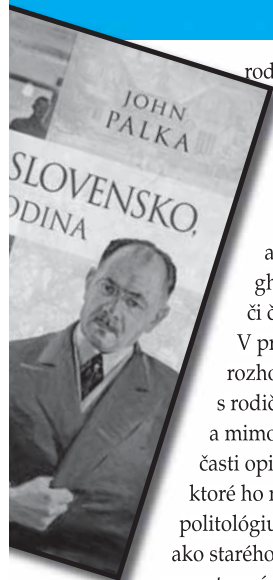
Nikto zo slovenského demokratického exilu po roku 1948 nenapísal svoje spomienky. Príčin bolo veľa. Dr. Jozef Lettrich, ktorý bol najznámejšou a najvýznamnejšou postavou tejto politickej skupiny, napísal pre anglosaského čitateľa v roku 1955 History of modern Slovakia, ktorá bola v roku 1993 vydaná aj na Slovensku. Aj keď plánoval prepracovanie a doplnenie knihy, kde by bolo i viac o slovenskom exile a jeho snahách, pre predčasnú smrť sa

k tomu už nedostal. V časopise Stálej konferencie Slovenského demokratického exilu Naše snahy boli publikované aktuálne politické materiály a profily niektorých osobností pri ich výročiach, alebo úmrtiach. Spomienky sa týkali slovenského odboja počas druhej svetovej vojny, vrcholiacou Slovenským národným povstaním. Jeho odraz vidieť v torontských zborníkoch.

V Pálkových spomienkach sú informácie o dobrodružnom úteku, prvom období v rakúskom utečeneckom tábore, kým sa rodine podarilo získať povolenie na vstup do Spojených štátov. V tejto časti z amerického obdobia vystupujú známe postavy slovenského exilu - Jozef Lettrich, Martin Kvetko, Michal Múdry-Šebík a samozrejme ujo „Dišo“, Fedor Hodža, ktorý sa z hodžovskej rodiny naďalej politicky angažoval v exile. Pálkova mamička Irena pracovala v Slobodnej Európe. Otec, úspešný podnikateľ na Slovensku, sa už v druhom exile v Spojených štátoch „nechytí“. Napriek rôznym snaženiam jeho podnikanie nebolo úspešné a rezignoval. Bol to prípad mnohých slovenských exulantov, ktorí nedosiahli postavenie, aké mali na Slovensku. Často sa vysokoškolskí museli preškoliť na remeselníkov, aby uživilí svoje rodiny. V rokoch najostrejšej studenej vojny bol aj prístup k exulantom iný, v porovnaní so situáciou po roku 1968. Pálkova

V MAMINOM NÁRUČI KRÁTKO PO NARODENÍ

rodina musela pritom riešiť častú dilemu emigrantských rodín, ako s výchovou detí v rodine. Či sa amerikanizovať, alebo žiť v prostredí ghettoizovanej slovenskej či českej spoločnosti.

V prípade Pálkovcov sa rozhodlo, že Janko doma s rodičmi hovoril po slovensky a mimo po anglicky. V tejto časti opisuje Janko svoje štúdiá, ktoré ho nenasmerovali na politológiu, právo či žurnalistiku ako starého otca a uja Diša, ale na cestu prírodovedca. Približuje

svoju vedeckú kariéru, ktorá dosiahla až na najvýznamnejší post vysokoškolského profesora. Mimoriadne ma zaujal nikdy neodosláný dojímavý list, v ktorom píše matka Irena Pálková svojmu štrnásťročnému synovi, keď odišiel do internátnej školy, aby si uvedomil, z akého prostredia pochádza. Z celej knihy cítiť lásku k rodičom, ktorým je aj kniha dedikovaná a ktorým vďačí za poznanie a uchovanie rodinných tradícií.

Druhá časť knihy Sedem pokolení na slovenskej zemi prináša zaujímavé materiály, ku ktorým sa Janko Pálka dostal na základe štúdií v archívoch, literatúre, rodinných materiálov a spomienok, ktoré sa tradovali v rodine i medzi priateľmi, známymi i spolupracovníkmi rodičov a ďalších príbuzných. Vystupujú v nej predstavitelia rodiny Hodžovcov, počnúc Michalom Miloslavom Hodžom, ale aj Pálkovci, Bellovci, Jurenkovci, Stodolovci. Rozoberá náboženské, politické, hospodárske a ekonomické témy, do ktorých zasahovali, alebo sa na nich podieľali jeho predkovia. Samozrejme, najväčšiu pozornosť venuje

najvýznamnejšiemu z nich, svojmu starému otcovi Milanovi Hodžovi, ktorý bol viac než štyridsať rokov vo verejnom živote ako novinár, publicista, historik, štátovedec, politik a štátnik. Aj keď autor si ho pomerne málo pamätal, preštudoval veľké množstvo najrozličnejšieho materiálu, aby predstavil osobnosť starého otca čo najplastickjšie, bez nejakej zbytočnej adorácie. Medzi rôznymi zaujímavými dokumentmi ma zaujal list autorovej matky z roku 1933, ktorá oznamuje svojmu otcovi zasnúbenie s Ing. Jánom Pálkom. Vysvetľuje, prečo sa tak rozhodla, ale zároveň upozorňuje, že matka týmto rozhodnutím nebola veľmi nadšená. Reakciu Milana Hodžu nepoznáme, ale o dva roky neskôr, keď bola svadba a mladomanželia odchádzali na svadobnú cestu, Milan Hodža išiel dcéru vyprevadiť k vlaku a priniesol jej veľkú kyticu červených ruží.

To je charakteristické pre Milana Hodžu, ktorý bol veľmi galantný muž. Autor v knihe pripomína aj významného odbojového pracovníka na Dolnej zemi Janka Bulíka, ktorému rodina Pálkovcov za veľa vďačila a evanjelického farára Jozefa Bučka. Obaja boli umučení v koncentračnom tábore Mauthausen.

Významnú pozornosť venuje aj starému otcovi z otcovej strany, fabrikantovi Jánovi Pálkovi a jeho socializačným snahám, ktoré svojho času vyvolali veľkú pozornosť. Pripomína i najmladšieho brata svojho otca, hudobného skladateľa Dušana Pálku, ktorý žil v Prahe a bol tvorcom mnohých slovenských a českých slágrov, ktoré sa stali evergreenmi.

Tretia časť knihy sa viaže k autorovej súčasnosti,

jeho návratom na Slovensko po roku 1989, súvisiacich s opätovným návratom Milana Hodžu do povedomia slovenskej verejnosti. Spomína na svojho mladšieho priateľa, predčasne zosnulého politológa Pavla Lukáča, ktorý mal veľkú zásluhu na vydaní niektorých Hodžových textov - najmä Federácie v strednej Európe, ktorá pôvodne vyšla počas druhej svetovej vojny v angličtine a jej slovenský preklad až po päťdesiatich rokoch.

Janko Pálka píše o súčasnom záujme o politickú činnosť Milana Hodžu a jeho vrstovníkov, organizovaním Dní Milana Hodžu v Martine, študentskej súťaži Hodžova esej, organizovanej Hodžovým bilingválnym gymnáziom v Sučanoch, a udeľovaním Hodžovej ceny,

Autor napísal pútavú knihu krásnou slovenčinou a s noblesou, ktorá je mu vlastná. Kniha sa číta jedným dychom a možno o nej povedať, že opätovne objavila mnohé osobnosti slovenskej histórie, na ktoré musíme byť hrdí.

Len treba veriť, že sa kniha objaví aj v anglickom preklade, aby priblížila slovenskú históriu na pozadí života významných osobností, ktoré vytvárali našu históriu a kultúru.

PRIHOVÁRAM SA DAVU MLADÝCH ĽUDÍ NA DIVADELNOM NÁMESTÍ V MARTINE, 2006

NAŠA SVADBA V QUAKER INTERNATIONAL CENTRE. INDIA., 29. 10 1960

Pútavým spôsobom svet slovenského výtvarného umenia na živote svojom a svojich priateľov predstavuje vo svojich Spomienkach Jaroslav Augusta.

Narodil sa 4. 9. 1878 v Humpolci a zomrel 28. 2. 1970 v Kremnici. Ľudovú školu navštevoval v Humpolci a pokračoval na maďarskej škole v Tisovci, kam sa po úpadku otcovho obchodu - bol obchodníkom s vlnou - rodina presťahovala. Po príchode do Rimavskej Soboty prejavil maliarske nadanie, maľoval portréty podľa fotografií a na podnet Ivana Daxnera odišiel študovať na AVU k Maxovi Pirnerovi do Prahy. V Prahe pôsobil v spoločnosti Vavra Šrobára a J. G. Tajovského vo vysokoškolskom spolku Detvan. Na štúdiách ho podporovala Československá jednota. V roku 1900 odišiel do Mníchova, kde študoval na výtvarnej akadémii, ale aj súkromne u slovinského maliara Antona Ažbého. V tom čase sporadicky pracoval v súkromnej grafickej škole Heimanna a Brockhoffa. Cez prázdniny chodil i so svojimi priateľmi Emilom Pacovským, Ludvikom Strimplom a bratom Karolom Augustom po slovenských krajoch a spoločne maľovali. S finančnou podporou ružomerských podnikateľov V. a D. Makovických, pri príležitosti Hornouhorskej priemyselnej výstavy v Žiline v auguste 1903, zorganizovali maliarsku výstavu. Na tejto výstave sa zúčastnili aj G. Mally, T. Andrašovič a G. A. Oberndorf, čím vznikla Grupa uhorských a slovenských výtvarných umelcov, ktorej bol tajomníkom.

V roku 1911 sa trvalejšie usadil vo Važci, kde založil maliarsku kolóniu so stálymi príslušníkmi: brat Karol, Peter J. Kern a Franta Uprka. Toto obdobie predstavovalo v Augustovej tvorbe druhú významnú fázu s väčším príklonom ku krajinárstvu.

Po vypuknutí prvej svetovej vojny narukoval na ruský front. V roku 1915-1918 bol v ruskom zajatí. Na Vianoce 1918 sa vrátil na Slovensko, v roku 1919 organizoval s P. J. Kernom a Ivanom Žabotom slovenský

výtvarný život: založili Spolok slovenských umelcov v Martine. Od roku 1920 do odchodu na dôchodok v roku 1948 bol profesorom kreslenia v Banskej Štiavnici.

Vo výtvarnej tvorbe sa Jaroslav Augusta zamerával na svojráz ľudových typov, na etnograficky zaujímavé a zanikajúce prvky - zobrazoval žánrové idyly, ale aj sociálne akcentované námety často s dokumentárnou hodnotou. Venoval sa aj publicistike. V spomienkovej knihe z roku 1962 zachytil svoje štúdiá, maliarske potulky, zajatie v Rusku; dokumentoval podmienky, v akých na prelome 19. a 20. storočia žili a pracovali výtvarní umelci, čo predstavuje cenný historicko-biografický materiál. V roku 1961 mu bol udelený titul zaslúžilý umelec. Jeho dielo je zastúpené v rôznych múzeách, galériách a súkromných zbierkach na Slovensku i na Morave.

Jeho pamäti sú zaľudnené desiatkami postáv, ktoré zohrali zväčša významný podiel v českej a slovenskej kultúre. Prvá časť je venovaná štúdiu, rodine, rozprávaniu o slovenskej kultúre a slovensko-českých umeleckých vzťahoch pred rokom 1914. Druhá časť spomienok opisuje roky prvej svetovej vojny. Narukoval na rusko-poľský front, padol do ruského zajatia. Prináša v nej zaujímavé detaily o živote v Rusku počas vojny pred revolúciou 1917 a po nej, až po návrat domov. Tretia časť spomienok je venovaná práci stredoškolského učiteľa. Ťažké životné skúšky vojnových rokov pošramotili jeho zdravie a odsúdili večného tuláka a hľadača slovenského svojrázu takmer na domáce väzenie. Nebol už schopný znášať drsné podmienky na zapadnutých slovenských dedinách a tým bol nútený zmeniť sa na sviačtočného a postupne už len na spomínajúceho maliara.

Jaroslav Augusta je v našej kultúre vzácny zjav. Patril k Čechom, ktorým sa Slovensko stalo skutočnou domovinou, predmetom lásky a obetavosti.

Vojtech Čelko

JAROSLAV AUGUSTA: SPOMIENKY

úryvok

Už od raného detstva javil sa u mňa záujem o Slovensko, o tento vzdialený rozprávkový kraj. Učiteľ Sluničko nám v ľudovej škole čítaval pekné rozprávky z knižky, v ktorej boli vyobrazení mládenčenci v čudných nohaviciach a kabátoch. Mílo a vábivo mi znela táto mäkká, lahodná reč, z ktorej som síce mnohé výrazy neporozumel, ale tým viacej ma pútala. Pamätám sa, ako nám učiteľ vysvetľoval slová „a pritom sa zaveril“, ktorým sme nerozumeli. Rozprával nám aj anekdotu o drotároch, čo našli flintu a domnievali sa, že je to pišťaľa. I hovorí jeden druhému: „Bratku, fúkaj, ja budem preberať.“

U Pospíšilov bolo v domácnosti slovenské dievča, ktoré veľmi rado spievalo. Poslal im ho istý Polónyi, ktorého chlapec navštevoval školu v Humpolci a býval na fare. Farár Pospíšil udržoval čulé styky so Slovenskom, kde mal mnoho známych. Keď roku 1884 navštívil Čechy Samo Tomášik, pripravili tam autorovi národnej hymny „Hej,

Slované“ okázalé privítanie. Medzi inými mu poslalo aj !predstavenstvo mesta Humpolca čestný dar s adresou.

Keď sa mi dostala do rúk knižka Rudolfa Pokorného „Z potulek po Slovensku“, môj záujem o túto krajinu sa skonkrétnil. Z romantického spisu Pokorného mocne na mňa zapôsobili najmä partie o rôznych cigánskych figľoch a žartoch. Pokorný, podobne ako neskôr maliar Jaroslav Věšín a čiastočne aj Adolf Heyduk, bol veľký milovník Slovákov. Ako idealista nechodil medzi nimi s kritickým okom, nekarhal a nevytýkal. Prijímal ľudí, akí sa mu podávali, bol očarený ich pohostinstvom, srdečnosťou a prostotou. Preto všade po sebe zanechal najlepšiu spomienku.

Novým silným podnetom v mojej láske k Slovensku a zároveň k maliarstvu - vtedy som už horlivo kreslil - bol príchod slovenského maliara Cyrila Kutlíka do Humpolca. (Cyril Kutlík bol syn Bohdana Kutlíka, pôvodom zo Starej Pazovej, ktorý pôsobil ako farár

v českobratskom sbore v Křížliciach pri Jilemnici.) Kutlíkov príchod bol pre mňa ako zjavenie. Pekný, ústrojný mladý človek, ako sa mi vtedy zdalo, svižný, veselý, s pôsobivou maliarskou briadkou, prišiel na pozvanie farára Pospíšila. Bol vtedy žiakom, azda už aj absolventom triedy profesora Pirnera na pražskej Akadémii výtvarných umení. Keď sme ho my, chlapi, a najmä ja s obdivom pozdravovali, bral okrúhly klobúk do oboch rúk za partu, obrátil ho nad hlavou a zase ho posadil späť na hlavu. To nám veľmi imponovalo. Maliar bol vtedy čosi ako exotická kvetina, veľmi zriedka vídaná na odľahlom vidieku. Nie ako dnes, keď sa na každom kroku o maliarov priam potkýnaš. V tom čase som čítal Ouředníčkove „Malířské novely“. Mal som teda pred sebou postavu umelca opradeného čarom romantiky ateliérových tajomstiev, voľného, bohémsky založeného, bezstarostného. Tejto predstave zodpovedal práve zjav maliara Kutlíka.

kern

Slováci vo svete

Internetový portál Slovákov žijúcich v zahraničí

www.slovacivovsvete.sk

Od októbra
2007

Centrálne adresa slovenského sveta! • Centrálne adresa dvoch miliónov Slovákov v zahraničí!

Denne aktualizovaný portál **Slováci vo svete** vydáva **Svetové združenie Slovákov v zahraničí** s podporou **Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí** a v spolupráci s **Tlačovou agentúrou Slovenskej republiky**, **Slovenským rozhlasom**, **Maticou Slovenskou** a so **Slovensko-českým klubom**, ktorý zmluvne zlíčil s portálom **Slováci vo svete** svoj internetový denník **Český a slovenský svet** a rádio **Slovenský svet**. Web-design a technická podpora **Aglo Solution, s. r. o.** Vydavateľia sú otvorení prospešnej spolupráci s ďalšími partnermi.

- podrobné spravodajstvo zo Slovenska a slovenského sveta
- publicistika Slovákov v zahraničí
- osobnosti
- zvukové správy
- praktické informácie
- prehľady a štatistiky
- legislatíva
- blogy
- slovenské akcie vo svete
- diskusie
- právna poradňa
- virtuálna knižnica
- on-line televízne a rozhlasové vysielanie
- a ďalšie

Svetové združenie Slovákov v zahraničí vzniklo v roku 2002 a má dnes osem desiatok členských organizácií v 23 krajinách sveta a množstvo významných individuálnych členov. Do združenia sa zaradili všetky najvýznamnejšie a najpočetnejšie slovenské spolky vo svete. Členská základňa organizácií združených v SZSZ presahuje pol milióna.